

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Υπό ΑΙΓΛΗΣ ΨΑΛΤΗ

Γεν. Γραμματέως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιτροπῆς Βοηθείας Προσφύγων ἐν Ἑλλάδι

Ἡ ἰδιότης τοῦ πρόσφυγος εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τῶν παλαιστάτων χρόνων (ἀρκεῖ νὰ θυμηθοῦμε τὴν ἱερὴ μορφή τῶν «ἰκετῶν» εἰς τοὺς Ἀρχαίους Ἑλληνας). Μέχρι τῆς συγχρόνου ἡμῶς ἐποχῆς δὲν εἶχε δημιουργηθῆ, εἰς τὴν σημερινὴν ἔκτασιν καὶ μορφήν του, προσφυγικὸν πρόβλημα, διότι οἱ πρόσφυγες ἦσαν μεμονωμένα άτομα, σημαίνοντα συνήθως, ἢ σχετικῶς μικρὰὶ ομάδες, καὶ πάντοτε ἢ προστασία τῶν ἀνήκεν εἰς τὸν δεχόμενον αὐτοὺς

Σήμερον ἡμῶς εὐρισκόμεθα πλέον πρὸ μαζικῶν μετακινήσεων πληθυσμῶν καὶ πρὸ ὀργανωμένης διεθνοῦς προσπαθείας διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος, ἴσως διότι ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνος, καὶ ἀσφαλῶς κατὰ τὸν 20όν, ἡ δλη μορφή τῆς ζωῆς μας εἶναι περισσότερον ὁμαδική ἀπὸ ἄλλοτε.

Δι' αὐτὸ καὶ θὰ ἀσχοληθῶμεν, εἰς τὴν παροῦσαν ὁμιλίαν, μόνον μὲ τὸ σύγχρονον πρόβλημα τῶν προσφύγων.

I. Ἱστορικὸν τῆς Προστασίας τῶν Προσφύγων.

1) Ἡ πρώτη ὀργανωμένη διεθνῆς προστασία τῶν προσφύγων προεκλήθη ἀπὸ τὸν μεγάλον ἀριθμὸν Ρώσων προσφύγων μετὰ τὴν κομμουνιστικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1917 εἰς τὴν Ρωσίαν, καὶ τὰς ὀλίγον μετὰ τὸ τέλος τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου νέας μεγάλας ομάδας προσφύγων, ἧτοι Ἀρμενίων, Ἀσσυρίων καὶ Ἑλλήνων ἐκ Μ. Ἀσίας. Ἀμέσως οἱ διάφοροι ἐθνικοὶ Ἐρυθροὶ Σταυροὶ ἀπεφάσισαν, τὸ 1921, ὅτι θὰ ἐβοήθουν πάντα ξένον πρόσφυγα, ὁ ὁποῖος θὰ διήρχετο ἢ διέμενεν εἰς τὸ Κράτος ἐκάστου Ἐρ. Σταυροῦ. Συγχρόνως, διάφοροι ἐθελοντικαὶ διεθνεῖς ὀργανώσεις προσεπάθησαν νὰ παράσχουν καὶ αὐταὶ βοήθειαν. Τὸ πρόβλημα ἡμῶς ἦτο τόσον εὐρὸ καὶ πολὺπλοκον, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ τὸ ἐπιλύσουν μὴ Κυβερνητικαὶ ἐθελοντικαὶ ὀργανώσεις. Δι' ὃ καὶ τὸ Διεθνὲς Κομιτάτον τοῦ Ἐρ. Σταυροῦ καὶ ἡ Ἐνωσις τῶν Ἐθνικῶν Ἐρ. Σταυρῶν ἐζήτησαν, τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1921, ἀπὸ τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἐθνῶν, νὰ ἐπιληφθῆ τῆς καταστάσεως.

2) Πράγματι, ἡ Κ. τ. Ε. διώρισε, τὸν Σεπτέβριον τοῦ 1921, τὸν Νορβηγὸν Dr. Fridtjof Nansen, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἔμεινεν ἀρρήκτως συνδεδεμένον μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς διεθνοῦς προστασίας τῶν προσφύγων, ὡς Ὑπατον Ἀρμοστὴν διὰ τοὺς Πρόσφυγας, μὲ σκοπὸν νὰ καθορίσῃ τὴν προσωπικὴν κατάστασιν (status) τῶν προσφύγων αὐτῶν, νὰ προδῇ εἰς τὸν ἐπαναπατρισμὸν τῶν τυχόν ἐπιθυμούντων νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ρωσίαν ἢ νὰ ἐξεύρη ἐργασίαν εἰς ὅσους θὰ παρέμεναν

ἐκτός τῆς Ρωσσίας καί, ἐν γένει, νά συντονίσῃ τὰ μέτρα βοηθείας πρὸς αὐτοὺς. Δεδομένου, ὅτι τὰ εἰς τὴν διάθεσίν του μέσα ἦσαν ἐλάχιστα, ὁ Nansen, ὁ ὁποῖος καὶ δὲν ἐμισθοδοτεῖτο, ἐλαχίστην ὕλικὴν βοήθειαν προσέφερεν, ἐστράφη ὁμιῶς κυρίως πρὸς τὸ σοβαρώτατον πρόβλημα τοῦ νά ἐφοδιάσῃ τὰς χιλιάδας τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, ποὺ εὐρίσκοντο χωρὶς πατρίδα, προστάτιδα κυβέρνησιν, ὑπηκοότητα κλπ., μὲ ἔγγραφα ἀποδεικνύοντα τὴν ταυτότητά των καὶ ἐπιτρέποντα εἰς αὐτοὺς τὴν μετακίνησιν, ἐπαναπατρισμὸν ἢ ἐγκατάστασιν εἰς ἄλλους τόπους. Διὰ νά κατανοήσωμεν τὴν σπουδαιότητα τῶν προσπαθειῶν αὐτῶν, πρέπει νά ἀνυπομονήσωμεν, ὅτι πάντοτε ὁ «ἄπατρις» ἢ heimatlöse, δηλαδή ὁ στερούμενος ὑπηκοότητος ἀνθρώπος, συναντᾷ δυσπιστίαν γύρω του· ἰδίως τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, διότι μετὰ τὰς μεγάλας μετακινήσεις πληθυσμοῦ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν κομμουνιστο-φασιστικῶν καθεστώτων καὶ τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου, ὁ κόσμος ἔχει κάπως ἐξοικειωθῆ ἤδη μὲ τὰς καταστάσεις αὐτάς.

3) Οὕτω, τὸν Ἰούλιον 1922, εἰς Διεθνή Σύσκεψιν, τὴν ὁποίαν συνεκάλεσεν ὁ Nansen, ἐπετεύχθη κατ' ἀρχὴν συμφωνία 53 Κρατῶν ἐπὶ τῆς ἐνδόσεως μιᾶς εἰδικῆς ταυτότητος, παγκοσμίως γνωστῆς ὡς «Passport Nansen» (Διαβατήριον Nansen) καὶ διαφόρων «ἐγγράφων ταξιδιοῦ», καθὼς καὶ ἐπὶ τῆς νομικῆς καὶ κοινωνικῆς προστασίας τῶν προσφύγων.

4) Κατ' ἀρχὴν, ἡ ταυτότης καὶ τὰ διάφορα «ἐγγραφα» Nansen ἀφοροῦσαν μόνον τοὺς Ρώσους πρόσφυγας, ἀργότερον ὁμιῶς ἐπεξετάθησαν καὶ εἰς ἄλλας κατηγορίας προσφύγων (ἄνω τὸς Ἀρμένιους — 1924 —, Ἀσσυρίους, Καλδοασσυρίους καὶ Τούρκους — 1926 —, τοὺς ἐκ Σάαρ — 1935) καὶ ἀποτελοῦν μέχρι σήμερον τὰ μόνον διεθνῶς ἀνεγνωρισμένα προσωπικὰ ἐγγραφα αὐτῶν (δι' ὅσους, φυσικὰ, δὲν ἐπολιτογραφήθησαν ἔκτοτε εἰς κάποιον Κράτος).

Ἐπίσης ἡ ἀρχικὴ αὐτὴ συμφωνία συνεπληρώθη μὲ νεωτέρας Συμφωνίας τοῦ 1928, 1935, 1938 καὶ 1946, ὁποῖα συνεστήθη ἡ Διεθνὴς Ὁργάνωσις Προσφύγων, ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ ἐπανέλθωμεν.

5) Ὁ Dr. Nansen συνειργάσθη στενῶτα καὶ μὲ τὸ Διεθνὲς Γραφεῖον Ἐργασίας. Ὁ πρῶτος Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου αὐτοῦ, ποὺ ὑπῆρξε μία ἄλλη σημαντικὴ προσωπικότης τῆς μετὰ τῶν δύο πολέμων περιόδου, Albert Thomas συνέβαλε μεγάλως εἰς τὴν νομικὴν προστασίαν τῶν προσφύγων διὰ τῆς ἐπαγγελματικῆς τῶν ἐκπαιδεύσεως, τῆς ἐξευρέσεως ἐργασίας, νέων τόπων ἐγκαταστάσεως κλπ.

6) Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Nansen, τὸ 1930, ἡ Κ.τ.Ε. ἀνέθεσε εἰς τὴν Γραμματεῖαν τῆς τὴν «νομικὴν προστασίαν τῶν προσφύγων, διὰ δὲ τὴν φιλανθρωπικὴν δράσιν ὑπὲρ αὐτῶν ἔδρασε, τὸ 1931, τὸ Διεθνὲς Γραφεῖον Nansen, τὸ ὁποῖον ἐν τῇ πράξει διεξήγαγε καὶ τὴν νομικὴν καὶ τὴν φιλανθρωπικὴν προσπάθειαν βοηθείας τῶν προσφύγων, ποὺ πράγματι τὴν ἐχρειάζοντο ἐπειγόντως τότε, καθ' ὅσον διαρκῶς ἀπηλαύνοντο ἀπὸ τὰ διάφορα Κράτη ἢ ἐφυλακίζοντο διὰ λαθραίαν εἰσοδὸν κλπ.

7) Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸ Γραφεῖον Nansen καὶ λόγῳ τοῦ νέου μεγάλου κύματος προσφύγων, τὸ ὁποῖον ἐπηκολούθησε τὴν ἄνοδον εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Χίτλερ καὶ τοῦ Ναζιστικοῦ καθεστώτος, ἡ Κ.τ.Ε. διώρισε, τὸ 1933, εἰδικὴν Ὑπᾶτην Ἀρμοστείαν διὰ τοὺς ἐκ Γερμανίας πρόσφυγας, ἡ ὁποία διήρκεσε

μέχρι τοῦ 1938, χωρὶς νὰ ἔχη κάμει τίποτα τὸ σημαντικόν, λόγῳ τῆς ἐξασθενήσεως τοῦ κύρους τῆς Κ.τ.Ε. καὶ τῆς ἀπροθυμίας τῶν διαφόρων Κυβερνήσεων, κατὰ τὴν διεθνή ἔντασιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ν' ἀντιμετωπίσουν γενναίως καὶ ἀποτελεσματικῶς τὸ πρόβλημα.

8) Τέλος, τὸ 1938, ἡ Κ.τ.Ε. συνήγησεν ὄλας αὐτὰς τὰς ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ὀργανώσεως εἰς τὴν *Ἑπάτην Ἀρμοστείαν τῆς Κ.τ.Ε. διὰ τοὺς Πρόσφυγας*, μὲ εἰδικὸν σκοπὸν τὴν ἐπίβλεψιν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν Συμβάσεων τοῦ 1935 καὶ 1938, τὴν νομικὴν καὶ πολιτικὴν προστασίαν τῶν περίπου 600.000 τότε θεωρουμένων προσφύγων, τὴν ὕλικὴν βοήθειαν πρὸς αὐτοὺς καὶ τὴν προώθησιν τῆς μεταναστεύσεως καὶ ἀποκαταστάσεώς των.

9) Συγχρόνως, ὁ Πρόεδρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Φραγκλίνος Ροῦσβελτ προεκάλεσε, διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, *Διεθνή Διάσκεψιν*, ἡ ὁποία συνήλθε τὸ 1938 εἰς τὸ Ἐννίον τῆς Γαλλίας, μὲ συμμετοχὴν 32 Κρατῶν, διὰ τὴν ἄμεσον παροχὴν βοηθείας, ἀσύλου καὶ μέσων ἀποκαταστάσεως εἰς τοὺς Ἑβραίους πρόσφυγας, ἀλλὰ καὶ μὲ πενιχρὰ καὶ πάλιν ἀποτελέσματα λόγῳ τῆς τότε ὑπαρχούσης οἰκονομικῆς κρίσεως καὶ τεταμένης διεθνοῦς καταστάσεως.

10) Συνεστήθη πάντως εἰς Ἐννίον ἡ *Διακυβερνητικὴ Ἐπιτροπὴ διὰ τοὺς Πρόσφυγας* (1938), τὸ ἔργον τῆς ὁποίας ὅμως παρημποδίσθη κατὰ πολὺ λόγῳ τοῦ ἐπελθόντος Β' Παγκοσμίου πολέμου.

11) Ἀμέσως μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον, αἱ πρῶται βοήθειαι εἰς τὸν ἐξαιρετικῶς τότε μεγάλον ἀριθμὸν «ἐκτοπισμένων» (displaced) ἀτόμων παρεσχέθησαν :

α) Ὑπὸ τῆς ὡς ἄνω *Διακυβερνητικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τοὺς Πρόσφυγας* (τοσοῦτο μᾶλλον καθ' ὅσον τὸ 1946 ἐκλείσεν ἡ Ἑπάτη Ἀρμοστεία τῆς Κ.τ.Ε. διὰ τοὺς Πρόσφυγας) καὶ

β) Κυρίως ὑπὸ τῆς UNRRA, ἡ ὁποία, μὲ τὴν βοήθειαν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῶν Συμμάχων, ἐπανεπάτρισε περίπου 7.000.000 προσώπων (κυρίως αἰχμαλώτους πολέμου, ἐγκαθηρίκτους εἰς ναζιστικὰ καὶ φασιστικὰ στρατόπεδα καὶ φυλακὰς, εὐρισκομένους δι' ἀναγκαστικὴν ἐργασίαν εἰς τὰ Κράτη τοῦ Ἄξονος κλπ).

12) Ἐπειδὴ ὅμως, παρ' ὄλα ταῦτα, παρέμεναν περίπου 1.676.000 ἐκτοπισμένα ἄτομα καὶ πάρα πολλὰ προβλήματα τῶν πρὸς ἐπίλυσιν, τὰ Ἠνωμένα Ἐθνη συνέστησαν τὴν *Διεθνή Ὀργάνωσιν Προσφύγων* (γαλλικὰ Ο.Ι.Ρ. καὶ ἀγγλικὰ I. R. O.), ἡ ὁποία ἤρχισε νὰ λειτουργῇ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1947, ὡς μία τῶν «Εἰδικευμένων Ὀργανώσεων» (Specialized Agency) τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν καὶ εἶναι ὁ πρῶτος Διεθνῆς Ὀργανισμὸς, ὁ ὁποῖος ἐπελήφθη ἀποτελεσματικῶς καὶ ὑπὸ τὴν γενικωτέραν του μορφήν τοῦ προβλήματος τῶν προσφύγων. Τὰ ἄτομα, τὰ ὁποῖα ἡ Δ.Ο.Π. ἀνεγνώρισεν ὡς ὑπαγόμενα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς (Mandate), ἀνῆλθον συνολικῶς εἰς 1.619.000.

Ἡ πρώτη μέριμνα τῶν μεταπολεμικῶν αὐτῶν Ὀργανισμῶν ἦτο νὰ ἐπαναπατρίσουν τὰ διάφορα «ἐκτοπισμένα πρόσωπα» (τὰ ὁποῖα ἀκόμη δὲν ἐχαρκτηρίζοντο ὡς «πρόσφυγες»). Μετὰ τὰς πρώτας ὅμως ἐντυπωσιακὰς ἐπιτυχίας εἰς τὸν τομέα αὐτόν, ἤρχισε νὰ γίνεται καταφανές, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι

ἀνήκον εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν οὐδὲν ἑπέθυμον ἢ ἐδίσταζον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς πατρίδας των, εἴτε διότι εἶχον χάσει τὴν ψυχικὴν ἐπαφὴν μὲ αὐτὰς (π.χ. Ἑβραῖοι), εἴτε διότι ἐφοδοῦντο τὸ νέον καθεστῶς των (π.χ. οἱ προερχόμενοι ἀπὸ τὰς κομμουνιστικοποιηθείσας Ἀνατολικὰς χώρας).

Οὕτως, ἤρχισε μεγάλη ψυχρότης μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν αὐτῶν Χωρῶν (κυρίως Σοβ. Ἐνώσεως καὶ Γιουγκοσλαβίας) καὶ τῆς UNRRA κατὰ τὸ τέλος τῆς δράσεώς της, ὡς καὶ κατὰ τῆς Δ.Ο.Π., καὶ τοῦτο διότι αἱ Χῶραι αὗται εὕρισκον, ὅτι ὁ ἐπαναπατρισμὸς ἀργοῦσε νὰ συντελεσθῇ καὶ ὅτι ἡ Δ.Ο.Π. ἐδίδεν δλονὲν μεγαλυτέραν προσοχὴν εἰς τὴν νομικὴν καὶ ὕλικὴν προστασίαν τῶν «ἐκτοπισμένων» καὶ ὀλιγωτέραν εἰς τὸν ἐπαναπατρισμὸν των. Καὶ πράγματι, τὸ φιλόανθρωπον πνεῦμα ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Δ.Ο.Π., ἢ ὁποῖα ἀνεγνώρισεν ἐπισήμως τὸ δικαίωμα τοῦ «ἐκτοπισμένου ἀτόμου» νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ἐὰν δὲν τὸ ᾔθελε, μετατρέπόμενος οὕτως εἰς «πρόσφυγα» δικαιούμενον διεθνoῦς προστασίας, δι' ὃ καὶ διέθεσε χρήματα διὰ τὴν συντήρησιν καὶ ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων αὐτῶν ἐκτὸς τῶν πατρίδων των.

Ἡ Δ.Ο.Π. ἀπηρτίσθη ἐκ 18 μελῶν—Κρατῶν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, εἶχε δὲ ἀρκετὴν οικονομικὴν ἄνεσιν, δαπανήσασα μεταξὺ Ἰουλίου 1947 καὶ 31—12—1951 περίπου 430.000 000 δολλάρια. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτό, μερίμνη τῆς Δ.Ο.Π., μετηνάστευσαν εἰς διάφορα Κράτη περίπου 73.000 προσφύγων (ἐξ ὧν 3.000 ἐξ Ἑλλάδος) καὶ διετέθησαν ἀρκετὰ χρήματα διὰ τὴν ἐπὶ μακρὸν διάστημα ἢ καὶ ἐφ' ὄρου ζωῆς βοήθειαν τῶν λεγομένων «Hard Core», δηλ. περιπτώσεων προσφύγων, οἱ ὁποῖοι διὰ λόγους κυρίως υγείας, ἡλικίας κλπ. εἶχον ἐλαχίστας ἢ καμμίαν ἐλπίδα νὰ μεταναστεύσουν ἢ νὰ ἀποκατασταθοῦν οικονομικῶς ὅπουδῆποτε.

Ἡ Δ.Ο.Π. διελύθη τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1952, κατόπιν ἀρνήσεως τῶν Ἀνατολικῶν Χωρῶν, διὰ τοὺς γνωστοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ ἄλλων Κυβερνήσεων, νὰ τὴν χρηματοδοτήσουν, διότι ἐνόμιζον ὅτι τὸ θέμα τῶν προσφύγων εἶχε λυθῇ.

Τόσον ὀλίγον ὅμως εἶχε λυθῇ τὸ πρόβλημα (παρέμενον ἀκόμη ἀπροσπάτευτα περίπου 1.449 000 ἄτομα ὑπαγόμενα εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Δ.Ο.Π. ἀναγνώρισιν ὡς «πρόσφυγες») καὶ τόσον τὰ διεθνῆ γεγονότα (Κορέα, πόλεμος Ἰσραήλ—Ἀραβικῶν Χωρῶν) προεκάλεσαν νέαν ἀύξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προσφύγων, ὥστε ἀμέσως σχεδὸν ἐσχηματίσθησαν νέαι διεθνεῖς Ὑπηρεσίαι, διὰ νὰ ἀντικαταστήσουν τὴν Δ.Ο.Π.

Αἱ ὑπηρεσίαι αὗται εἶναι αἱ ἑξῆς :

Α'. Διὰ τὴν εἰδικὴν περίπτωσιν τῶν προσφύγων τῆς Παλαιστίνης, ἡ UNRWA (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees).

Β'. Διὰ τοὺς Κορεάτας πρόσφυγας ἡ UNKRA (United Nations Korean Reconstruction Agency)

Γ'. Ὁ UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees, ἢ Ὑπατος Ἀρμοστής τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν διὰ τοὺς Πρόσφυγας) δι' ὅλας τὰς ἄλλας κατηγορίας προσφύγων, καὶ ὁ ὁποῖος, συνεπῶς, ἐνδιαφέρει καὶ τὴν Ἑλλάδα.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Δ.Ο.Π., τὸ Γραφεῖον τοῦ UNHCR δὲν ἀναλαμβάνει τὸ ἴδιον οἰανδῆποτε ἐκτέλεσιν προγράμματος (ἀλλὰ τὰ ἐμπιστεύεται διὰ Συμβάσεων εἰς ἄλλας Ὄργανώσεις), ἤτοι δὲν εἶναι, ὡς λέγεται, Operational. Συνεπῶς

οὔτε καὶ προβαίνει τὸ ἴδιον εἰς τὴν μετανάστευσιν προσφύγων, ἀλλὰ μόνον βοηθεῖ τὰς Κυβερνήσεις, καί, ὑπὸ τὴν ἔγκρισιν τῶν ἐνδιαφερομένων Κυβερνήσεων, τὰς ἰδιωτικὰς ὀργανώσεις διὰ νὰ διευκολύνουν τὸν ἐλευθέρως ὑπὸ τῶν προσφύγων ἀποφασίζόμενον ἐπαναπατρισμόν των ἢ τὴν ἀφομοίωσίν των εἰς νέας ἐθνικὰς κοινότητες.

Ἰδρυθὲν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1950, μὲ τὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον ἀνεφέραμεν, τὸ Γραφεῖον τοῦ UNHCR ἔχει τὴν εὐρυτέραν μέχρι τούδε δικαιοδοσίαν (ἀπὸ ἀπόψεως κατηγοριῶν προσφύγων), χωρὶς ὅμως καὶ αὐτὸ νὰ ἐνδιαφέρεται δι' ὅλας τὰς κατηγορίας προσφύγων. Πράγματι, εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ UNHCR ὑπάγονται ὅλοι οἱ πρόσφυγες, ὁποθενδήποτε καὶ ἂν προέρχωνται καὶ ὁπουδήποτε καὶ ἂν εὐρίσκωνται, ἐκτός :

α) «τῶν προσώπων εἰς τὰ ὁποῖα αἱ Ἀρχαὶ τοῦ Κράτους ἐνθα ἐγκατεστάθησαν ἀναγνωρίζουν τὰ δικαιώματα καὶ ἐπιβάλλουν τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ὁποίας συνεπάγεται ἡ ἰδιότης τοῦ ὑπηκόου τοῦ Κράτους αὐτοῦ» (καὶ αὐτὸ ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὴν Ἑλλάδα), β) «τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ἐξακολουθοῦν νὰ ἀπολαμβάνουν τῆς προστασίας ἢ τῆς βοηθείας ἄλλων ὀργανισμῶν ἢ ὀργανώσεων τῶν Ἑθνῶν» (δηλ. τῆς UNRWA καὶ τῆς UNKRA) καὶ γ) τῶν ἐγκληματιῶν πολέμου, τῶν ἐκκληματιῶν κοινῶν ποινικοῦ δικαίου ἢ τῶν ἐνεργούντων ἀντιθέτως πρὸς τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν Ἑθνῶν.

Μερίμνη τοῦ UNHCR, ὑπεγράφη ἡ *Σύμβασις τῆς 25ης Ἰουλίου 1951* διὰ τοὺς πρόσφυγας, ἡ ὁποία καὶ ἀποτελεῖ τὸ βασικὸν πλεόν κείμενον ἐπὶ τοῦ θέματος. Σύμφωνα μετὰ τὴν Σύμβασιν αὐτήν, ἡ ὁποία περιέχει καὶ τὰ προαναφερθέντα στοιχεῖα ἀποκλεισμοῦ προσφύγων ἀπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ UNHCR, θεωρεῖται «πρόσφυξ» (ἄρα δικαιούμενος τῆς προστασίας τοῦ UNHCR) :

α) Πᾶν ἄτομον, τὸ ὁποῖον ἀναγνωρίζεται ὡς πρόσφυξ κατὰ τὰς παλαιὰς ἐπὶ τοῦ θέματος Συμφωνίας τοῦ 1926, 1928, 1933, 1938, 1939 ἢ ὑπὸ τῆς Δ.Ο.Π. (αὐτὸ καλύπτει ὅλους τοὺς πρὸ τοῦ 1953 πρόσφυγας).

β) Πᾶν ἄτομον, τὸ ὁποῖον, συνεπεῖα γεγονότων ἐπελθόντων πρὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1951, φοβούμενον εὐλόγως ὅτι θὰ κατεδιώκετο λόγῳ τῆς φυλῆς του, τῆς θρησκείας του, τῆς ἐθνικότητός του, τοῦ ὅτι ἀνήκει εἰς ὀρισμένην κοινωνικὴν ὁμάδα, ἢ λόγῳ τῶν πολιτικῶν πεποιθήσεών του, εὐρίσκεται ἐκτὸς τῆς χώρας τῆς ὁποίας ἔχει τὴν ὑπηκοότητα, καὶ τὸ ὁποῖον δὲν δύναται, ἢ, λόγῳ τοῦ φόβου αὐτοῦ, δὲν θέλει νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν προστασίαν αὐτῆς τῆς χώρας, ἢ τὸ ὁποῖον, μὴ ἔχον ὑπηκοότητα καὶ εὐρισκόμενον ἐκτὸς τῆς χώρας εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε τὸν συνήθη τόπον διαμονῆς του, συνεπεῖα τοιούτων γεγονότων, δὲν δύναται, ἢ, λόγῳ τοῦ φόβου αὐτοῦ, δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς αὐτήν.

Ἡ ἰδιότης τοῦ πρόσφυγος παύει ὅταν παύσουν ὑπάρχουσαι αἱ ἀνωτέρω συνθήκαι.

Οἱ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ UNHCR ὑπαγόμενοι πρόσφυγες ἀνήρχοντο, τὸ 1952, εἰς 2.000.000 περίπου. Οἱ «οἰκονομικοὶ» μόνον πρόσφυγες ἀποκλείονται, ἐφ' ὅσον φυσικὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἀναγνωρισθοῦν καὶ διαφοροποιηθοῦν ἀπὸ τοὺς «πολιτικοὺς».

Τὸ 1958, οἱ ἔχοντες ἀπόλυτον ἀνάγκην βοηθείας τοῦ UNHCR ἐν Ἑυρώπῃ

και υπαγόμενοι εις την αρμοδιότητά του, ανήρχοντο εις 178.200, εκ των οποίων 58.200 εντός στρατοπέδων η κέντρων και 120.000 εκτός κέντρων αλλά και μη αποκατεστημένοι. Έξ αυτών, οι 10.300 εδρίσκονται εις την Ελλάδα (1.400 εντός και 8.900 εκτός κέντρων).

Δ'. Η Διακυβερνητική Έπιτροπή Μεταναστεύσεως εξ Ευρώπης (I.C.E.M.), η οποία ιδρύθη τον Δεκέμβριον του 1951, με σκοπόν την οργάνωσιν των εξ Ευρώπης μεταναστεύσεων πληθυσμών εν γένει (προσφύγων και μή). Η I.C.E.M. βοηθεί εν μέρει, καθ' όσον προσπαθεί ιδιαιτέρως να διευκολύνη την μετανάστευσιν των προσφύγων, χωρίς όμως και να τ' εκπορθώνη πάντοτε, καθ' όσον η πραγματοποιήσις τής μεταναστεύσεως (βροι, τελική επιλογή κλπ.) εξαρτάται τελικώς πάντοτε από τ' Κράτος εισδοχής.

Ε'. Τ' Συμβούλιον τής Ευρώπης, ιδρυθέν δι' άλλους πάντως λόγους ασχέτους προς τ' προσφυγικόν ζήτημα, αλλά τ' όποιον μοιραίως ασχολείται και με τ' σοδαρώτατον αυτό πρόβλημα. Τ' Συμβούλιον τής Ευρώπης διαφέρει από τ' ους προηγουμένους οργανισμούς εις δύο κυρίως σημεία, όσον αφορά την αντιμετώπισιν του θέματός μας : α) Δέν έχει άμεσον δράσιν, ούτε διαθέτει άπ' ευθείας οίονδηποτε κονδύλιον διά τ'ους πρόσφυγας, άλλ' ενεργεί μέσω των διαφόρων Κρατών, τ' όποια τ' αποτελούν, και άποσκοπεί κυρίως εις την λύσιν του προβλήματος διά τ' όσον επηρεασμού των Κυβερνήσεων και τής κοινής γνώμης και β) Έχει την όρθοτέραν νομίμω, και την ευρυτέραν αντίληψιν επί του καθορισμού τής ιδιότητος του πρόσφυγος (ίσως ακριβώς επειδή δέν διαθέτει χρήματα δι' αυτούς έχει μεγαλύτεραν ευχέρειαν να συλλάβη τ' όλον ζήτημα), μη επηρεαζόμενον από «ύψηλοότητα, θρησκείαν η φυλήν».

Ότω, κατά τ' Συμβ. Ευρώπης, πρόσφυγες δέν είναι μόνον όσοι «νομικώς» θεωρούνται τοιοῦτοι (ώς αναφέρονται εις την Σύμβασιν του 1951 και υπάγονται εις την αρμοδιότητα του UNHCR), αλλά και όλοι όσοι, από κοινωνιολογικής άπόψεως, έχουν καταφύγει μακράν των μονίμων έστιών των, π.χ. οι ελληνικής ύπηκοότητας πρόσφυγες εκ του εξωτερικού εν Ελλάδα (περί των κατωτέρω), οι εν Δυτικη Γερμανία Γερμανοί πρόσφυγες εκ τής Ανατολικής Γερμανίας, οι Volkssdeutsche, δηλ. οι Γερμανικής εθνικής καταγωγής πρόσφυγες εν Γερμανία από άλλας χώρας και οι όποιοι θεωρούνται αυτομάτως Γερμανοί ύπήκοοι εν Γερμανία, οι Βουλγαροτουρκοί πρόσφυγες εν Τουρκία, όπου θεωρούνται αυτομάτως Τουρκοί ύπήκοοι. Οι πρόσφυγες αυτοί, εάν έχουν ολιγωτέραν η καμμίαν, συνήθως, ανάγκη νομικής και πολιτικής προστασίας εις τόν τόπον όπου κατέφυγον, δέν παύουν από τ' να παρουσιάζουν πολλά, οικονομικά και άλλα προβλήματα. Ειδική Έπιτροπή Έμπειρογνομών του Συμβ. Ευρώπης ανεβίβαξε, τ' 1951, τ' σύνολον των εν Ευρώπη προσφύγων, υπό την ευρυτέραν αυτήν έννοιαν, εις 11.000.000 άτομα, εκ των οποίων 4.500.000 δέν είχαν ακόμη ούτε καν προσωρινώς τακτοποιηθή.

ΣΤ'. Από τ' 1952 λειτουργεί, όχι πλέον ως διεθνής, άλλ' ως Κυβερνητική οργάνωσις, τ' αρχικώς κληθέν PEP (Πρόγραμμα του Προέδρου διά τ'ους φυγάδας) και μετέπειτα USEP (ήτοι United States Escapees Programme η Πρόγραμμα των Ήνωμένων Πολιτειών διά τ'ους φυγάδας), τ' όποιον είναι Αμερικανική Κυβερνητική Ύπηρεσία, χρηματοδοτουμένη υπό των κονδυλίων τής Αμοι-

βαίας Ἀσφαλείας τῶν ΗΠΑ, με καθαρῶς πολιτικὸν σκοπὸν, ἦτοι : «να βοηθήσῃ ὠρισμένα πρόσωπα ἐκλεκτά, διαμένοντα εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν, Πολωνίαν, Τσεχοσλοβακίαν, Οὐγγαρίαν, Ρουμανίαν, Βουλγαρίαν, Ἀλβανίαν, Λιθουανίαν, Λετονίαν, Ἑσθονίαν, εἰς τὰς ζώνας τῆς Γερμανίας καὶ Αὐστρίας τὰς κατεχομένας ὑπὸ τῶν Ρώσων ἢ εἰς οἰανδήποτε ἄλλην χώραν ἀπορροφηθεῖσαν ὑπὸ τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, ἢ τὰ ὅποια ἔφυγον λαθραίως ἀπὸ τὰς χώρας αὐτάς, καὶ νὰ τὰ ἐντάξῃ εἰς μονάδας ἐθελοντῶν μαχητῶν, οἱ ὅποιοι θὰ ὑποστηρίζουν τὴν πολιτικὴν τοῦ Ἀτλαντικοῦ Συμφώνου ἢ οἱ ὅποιοι, καθ' οἰονδήποτε ἄλλον τρόπον, θὰ βοηθήσουν τὴν ἀμυναν τῶν περιοχῶν τῶν καθοριζομένων ὑπὸ τοῦ ἐν λόγῳ Συμφώνου». Τὰ ὑπὸ τοῦ USEP προστατευόμενα πρόσωπα ἔπρεπεν ἀρχικῶς νὰ ἔχουν ἐγκαταλείψει τὰ Κράτη των μετὰ τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1948· σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἡ ἀφετηρία αὕτη μετατοπίζεται κατὰ τι ἐπὶ τὸ μεταγενέστερον.

Ἀσχέτως τοῦ καθαρῶς πολιτικοῦ χαρακτήρος του καὶ τοῦ περιορισμένου κύκλου προσώπων διὰ τὰ ὅποια ἐνδιεφέρεται, τὸ USEP, τὸ ὅποion διαθέτει σχετικῶς πολὺ μεγαλύτερα χρηματικὰ μέσα ἀπὸ τὰς παραμφερεις Διεθνεις Ὀργανώσεις, εἶναι πολὺτιμος βοηθὸς εἰς τὸν τομέα τῆς προστασίας τῶν προσφύγων, προσφέρον σημαντικὰ ποσὰ διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ὄρων ζωῆς των, τὴν ἐπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ ἀπασχόλησιν, τὴν στοιχειώδη ἐκμάθησιν ξένων γλωσσῶν, χρησίμων διὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἢ μετανάστευσιν, καὶ τέλος τὴν μετανάστευσιν ἐκείνων τουλάχιστον τῶν προσφύγων τῶν ὑπαγομένων εἰς τὸ πρόγραμμά του. Ἐκ παραλλήλου ὁμως, δύναται νὰ προκαλέσῃ κάποιαν ἀντίδρασιν καὶ πνεῦμα δυσαρεσκείας εἰς τοὺς πρόσφυγας τοὺς μὴ ὑπαγομένους εἰς αὐτὸ, ἰδίως δταν συμβαίη νὰ αὐστηγάζωνται με τοὺς ὑπὸ τοῦ USEP προστατευομένους.

Ἡ Ὑπηρεσία τοῦ USEP, με κέντρον ἐν Εὐρώπῃ τὴν Φραγκφούρτην, δρᾷ κυρίως εἰς τὴν Αὐστρίαν, Γερμανίαν, Ἑλλάδα, Τουρκίαν, Τερζέστην.

II. Αἱ ὑπάρχουσαι διάφοροι κατηγορίαι προσφύγων

1. ΔΙΕΘΝΩΣ

Α'. Προπολεμικῶς (πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου)

Ὑπῆρχον αἱ ἐξῆς μεγάλαι κατηγορίαι προσφύγων :

1. Ρῶσοι, θύματα τῆς Σοβιετικῆς Ἐπαναστάσεως.

Τὸ 1922 ἦσαν περίπου 863.000

Τὸ 1937, εὐρίσκοντο περίπου 94.000 εἰς τὴν Ἄπω Ἀνατολήν

356.000 » » Εὐρώπῃν

Σύνολον 450.000

2. Ἀρμένιοι. Ὑπολογίζονται συνολικῶς εἰς 1.000.000 οἱ ἀπὸ τοῦ 1890 μέχρι τοῦ 1919 Ἀρμένιοι πρόσφυγες, θύματα τῶν Τουρκικῶν σφαγῶν. Τὸ 1939 ὑπελογίζοντο εἰς 115.000 οἱ ἐν Εὐρώπῃ Ἀρμένιοι πρόσφυγες (ἐκτὸς τῶν εὐρισκομένων εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ρωσίαν).

3. Ἴσπανοὶ Δημοκρατικοί, θύματα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου εἰς Ἰσπανίαν.

Τὸ 1939 ἀνῆρχοντο εἰς 400.000 περίπου, τὸ ἡμισυ περίπου τῶν ὁποίων ἦσαν στρατιωτικοί. Τὸ 1950 ἀνῆρχοντο περίπου εἰς 200.000.

4. **Οἱ πρόσφυγες θύματα τοῦ ναζισμοῦ καὶ φασισμού.** Ὑπελογίζοντο οὗτοι περίπου εἰς 401.000.

Σύνολον (περίπου) τῶν προπολεμικῶς διεθνῶς ἀνεγνωρισμένων προσφύγων (ὑπὸ τὴν νομικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως) : 1.366.000.

Β'. Μεταπολεμικῶς

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν προσφύγων, μία λεπτομερεστάτη ἔρευνα, ἡ ὁποία ἐγένετο τὸ 1953 ὑπὸ τοῦ κ. J. Vernant, μετὰ χρηματοδότησιν τοῦ Ἰδρύματος Rockefeller, μετὰ σκοπὸν νὰ ἐνημερώσῃ σχετικῶς τὸν UNHCR, ἀναφέρει τὰς ἐξῆς κατηγορίας προσφύγων :

1. **Ἰσραηλίτας.** Τὸ 1947 ὑπελογίζοντο εἰς 450.000 τουλάχιστον. Ἐκτοτε δ' ἀριθμὸς αὐτὸς ἠλαττώθη σημαντικώτατα, μετὰ τὴν ἔδρυσιν τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὴν εὐρείαν μετανάστευσιν. Δὲν ἔχω ὅμως εἰς τὴν διάθεσίν μου στοιχεῖα διὰ τὸν σημερινὸν ἀριθμὸν των.

2. **Ἀλβανοὺς** (κυρίως μετὰ τὴν κομμουνιστικοποίησιν τῆς Ἀλβανίας τὸ 1945). Ὁ ἀριθμὸς των κυμαίνεται μεταξύ 10.000 καὶ 13.000. Εἰς τὸν ἀριθμὸν αὐτὸν ὅμως περιλαμβάνονται καὶ 5.500 Βορειοηπειρώται, οἱ ὁποῖοι ἔχουν μὲν ἀναγκαστικῶς τὴν ἀλβανικὴν ὑπηκοότητα, εἶναι ὅμως Ἕλληνες.

3. **Βουλγάρους.** Ἀνῆρχονται οὗτοι εἰς 7.000 ἕως 8.000 άτομα, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων ἐγκατέλειψαν τὴν Βουλγαρίαν μετὰ τὴν κομμουνιστικοποίησιν τῆς τὸ 1945. Οἱ πλεῖστοι εἶναι ἀντικομμουνισταί· ὑπάρχουν ὅμως μεταξύ των καὶ κομμουνισταί, ἀνῆκοντες εἰς ἄλλην «φράξιαν» τῆς κρατοῦσης καταστάσεως.

4. **Βαλτικούς,** ἤτοι Ἑσθονοὺς, Λεττονοὺς, Λιθουανούς. Τὸ 1947 ἀνῆρχοντο οὗτοι περίπου εἰς 375.000, οἱ πλεῖστοι τῶν ὁποίων ὅμως δὲν ἐθεωρήθησαν ὡς ὑπαγόμενοι εἰς τὴν δοξίθειαν τῆς Δ.Ο.Π., ὡς συνεργασθέντες μετὰ τοὺς Γερμανοὺς κατὰ τὸν πόλεμον. Τὸ 1953 οἱ πρόσφυγες τῆς κατηγορίας αὐτῆς ὑπελογίζοντο ἀκόμη εἰς 67.000 περίπου.

5. **Οὐγγρους.** Οἱ ἀριθμοὶ τῶν ἀρχικῶν Οὐγγρων προσφύγων εἶναι ἀρκετὰ συγκεχυμένοι. Κατὰ τὸν πόλεμον, 1.000 περίπου Οὐγγροὶ (μεταξὺ τῶν ὁποίων πολλοὶ Ἑβραῖοι) ἦσαν ἐκτὸς Οὐγγαρίας. Πολλοὶ εἶχον φύγει τὸ 1944, ἀπὸ τὸν φόβον τῆς Ρωσικῆς προελάσεως, καὶ ἄλλοι τὸ 1946, μετὰ τὴν κομμουνιστικοποίησιν τῆς χώρας.

Εἰς αὐτοὺς προσετέθησαν 200.000 περίπου νέων Οὐγγρων προσφύγων, κατόπιν τῆς αἱματηρᾶς ἐξεγέρσεως τοῦ Νοεμβρίου 1956 εἰς τὴν Οὐγγαρίαν. Ἐδῶ, χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἀντίδρασιν τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, ἡ μεγάλη πλειονότης τῶν τελευταίων αὐτῶν προσφύγων μετηνάστευσεν ἤδη ἢ ἀπερροφήθη καὶ ἐτακτοποιήθη εἰς 20 διαφόρους χώρας.

6. **Μενονίτας.** Πρόκειται περὶ ὁπαδῶν θρησκευτικῆς αἵρέσεως ἀναγομένης εἰς τὸ 1525, οἱ ὁποῖοι, κατόπιν διαφόρων διωγμῶν, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Πρωσσίαν (Γερμανίαν) καὶ τὴν Ρωσσίαν, ὅπου ὅμως ἐδιώχθησαν καὶ ἀπὸ τοὺς Τσάρους. Τὸ 1929—1930 πολλοὶ διέφυγον ἀπὸ τὴν Ρωσσίαν, ὅταν τοὺς ἐπῆραν τὰ κτήματα. Κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον, πολλοὶ κατέφυγον εἰς τὴν Γερμανίαν. Μετὰ τὸν

πόλεμον, περίπου 55.000 εύρισκοντο διεσπαρμένοι ως πρόσφυγες· φαίνεται όμως ότι οι πλείστοι έτακτοποιήθησαν είτε δια μεταναστεύσεως είτε δι' επαναπατρισμού.

7. Πολωνούς. Πολλά εκατομμύρια Πολωνών ευρέθησαν «έκτοπισμένα άτομα» μετά τόν πόλεμον. Προήρχοντο κυρίως: α) έκ τών Πολωνικών στρατευμάτων, τά όποια είχαν σχηματισθή εις τό έξωτερικόν μετά τήν γερμανικήν στρατιωτικήν κατάληψιν τής Πολωνίας και καθ' όλην τήν διάρκειαν του Β' Παγκοσμίου πολέμου, και β) από φυγάδας κατά και μετά τόν πόλεμον (ή κατηγορία αυτή ήτο πολυπληθεστέρα και ανήρχετο εις πολλά εκατομμύρια ατόμων). Τό 1953 παρέμενον έν Εύρώπη περίπου 280.000 Πολωνοί πρόσφυγες, οι όποιοι είναι και οι μόνοι πρόσφυγες που έχουν ιδιικήν των «Κυβέρνησιν έξορίας», διατηρούσαν και διπλωματικές σχέσεις με ώρισμένα Κράτη.

8. Ρουμάνους. Διαίρουνται εις τρεις κατηγορίας:

α) «Έκτοπισμένα άτομα», περίπου 11.000 (έκ τών όποίων 8.000 περίπου Έβραίοι), τά όποια έπήγαν, δια διαφόρους λόγους, εις τήν Γερμανίαν κατά τόν πόλεμον.

β) Οι μη Έβραίοι Ρουμάνοι, οι όποιοι έγκατέλειψαν τήν Ρουμανίαν μετά τήν κομμουνιστικοποίησιν της τό 1945.

Συνολικά, τό 1953, ύπελογίζοντο εις 50.000 περίπου οι πρόσφυγες έκ Ρουμανίας, έκ τών όποίων τά 50% περίπου ήσαν Έβραίοι.

γ) Έκτός τών άνωτέρω, ύπάρχουν ακόμη 7.500 περίπου Έλληνες έκ Ρουμανίας, οι όποιοι έγκατέλειψαν τήν χώραν μετά τό 1947, συνεπεία τών μέτρων τής Ρουμανικής Κυβερνήσεως κατά τών άστών, ιδίως όταν αυτοί ήσαν ξένης προελεύσεως. Περίπου 1.500 έξ αυτών έπολιτογραφήθησαν ή μετηγάστευσαν και, τό 1953, ύπελογίζοντο εις 5.000 όσοι ήσαν ακόμη πρόσφυγες έν Ελλάδα.

9. Τσεχοσλοβάκους. Μία πρώτη όμάς 8000 — 10.000 ατόμων ευρέθησαν «έκτοπισμένα» κατά τό τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου, τά πλείστα τών όποίων όμως επαναπατρίστησαν ή έτακτοποιήθησαν άλλοθ. Τό νέον μεγάλο κύμα προσφύγων ήρχισε τό 1948, με τήν κομμουνιστικοποίησιν τής χώρας. Υπολογίζονται εις άνω τών 45.000 οι Τσεχοσλοβάκοι πρόσφυγες, τό 1953. Έξ αυτών, οι 35.000 είχαν φύγει από του 1948 και έντεθεν.

10. Σοβιετικούς. Πλήν τών επαναπατρισθέντων 5.000.000 και άνω (στρατιωτικών και «έκτοπισμένων» πολιτών), υπήρχον ακόμη τό 1953 άνω τών 41.000 προσφύγων έκ Σοβιετικής Ρωσίας, οι πλείστοι τών όποίων έχουν ήδη έγκατασταθή εις άλλας χώρας.

11. Μπιελορώσσους. Περίπου 60.000 παρέμειναν ως πρόσφυγες (έγκατασταθέντες εις διαφόρους χώρας) έκτός τών πολλών χιλιάδων επαναπατρισθέντων μετά τόν πόλεμον.

12. Ουκρανούς, είτε πρώην αιχμαλώτους πολέμου και έργάτας εις Γερμανίαν, είτε πρόσφυγας φεύγοντας τήν Ρωσικήν προέλασιν εις Γερμανίαν, πολλοί τών όποίων είχαν πολεμήσει κατά τής Σοβιετικής Ρωσίας (αι άντισοβιετικά όργανώσεις των είχαν άρχίσει ήδη από του 1920). Περί τάς 200.000 έξ αυτών εύρισκονται έγκατεσπαρμένοι εις διαφόρους χώρας.

13. Γιουγκοσλαούς. Υπήρχον τό 1953 περίπου 125.000 Γιουγκοσλαοί

μη επιθυμούντες να επιστρέψουν εις την Γιουγκοσλαυταν. Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς ἠδῆ ἦν ἔκτοτε. Ἐφ' ἐνὸς θύματος πολλοὶ ἐξ αὐτῶν φαίνονται νὰ εἶναι μᾶλλον «οἰκονομικοὶ» παρὰ «πολιτικοὶ» φυγάδες, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἡ βελτίωσις τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν Κυβερνήσεων Γιουγκοσλαυτίας καὶ Δύσεως συντελεῖ εἰς τὸ νὰ ἀποκλείωνται οἱ πρόσφυγες αὐτοὶ ἀπὸ τὸ πλοῦσιον, ἀλλὰ πολιτικῶν καὶ μὴ καθαρῶς φιλανθρωπικόν, πρόγραμμα USEP.

14. *Πρόσφυγας τῆς Ἰουλιανῆς Βενετίας* (ἦτοι τῶν πρώην ἐπαρχιῶν Γκορίτσιας, Τριέστης, Φιοῦμε καὶ Ζιάρας), ὀφειλομένους εἰς τὰς δυσχερείας ἐφαρμογῆς τῆς συνθήκης εἰρήνης τῆς 10ης Φεβρουαρίου 1947 μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Γιουγκοσλαυτίας. Ἀνήρχοντο εἰς 24.000 περίπου, οἱ πλείστοι τῶν ὁποίων θύματος ἐτακτοποιήθησαν μέχρι τὸ 1953 καὶ μόνον ὀλίγοι χιλιάδες παρέμενον ἀκόμη πρόσφυγες τότε.

15. *Γερμανοῦς*. Ὁ ἀριθμὸς των διαφέρει πολὺ, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τοὺς «νομικῶς» ἢ τοὺς «πολιτικοκοινωνικῶς» θεωρουμένους ὡς πρόσφυγας. Αἱ κατηγορίαι τῶν Γερμανῶν τῶν εὐρισκομένων «πραγματικᾶ» εἰς τὴν προσφυγικὴν κατάστασιν εἶναι αἱ ἑξῆς:

α) Οἱ Reichsdeutsche, ἦτοι οἱ Γερμανοὶ οἱ εὐρισκόμενοι πρὸ τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου ἐντὸς τῶν τότε γερμανικῶν συνόρων.

β) Οἱ Volksdeutsche, ἦτοι οἱ εἰς ἄλλας χώρας ὡς μειονότητες εὐρισκόμενοι προπολεμικῶς Γερμανοὶ ἢ καὶ τὰ «Γερμανικῆς Φυλῆς» ἄτομα. Πλέον τῶν 534.000 Γερμανοὶ μετῆχθησαν ὅπως ἀπὸ διαφόρους χώρας (Τυρόλον, Βαλτικὰς χώρας, Ἀνατολικὴν Πολωνίαν, Βεσσαραβίαν, Βουκοβίαν, Δοβρουτζάν, Λιουμπλιάναν, Κροατίαν), δυνάμει διαφόρων Συμφωνιῶν, τὰς ὁποίας εἶχεν ὑπογράψει ὁ Χίτλερ κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ πολέμου.

γ) Κατὰ τὸν πόλεμον καὶ τὰ πρώτα μεταπολεμικὰ ἔτη, πολλὰ ἑκατομύρια Γερμανῶν εὐρίσκοντο ὡς πρόσφυγες, εἴτε διότι κατὰ τὸν πόλεμον εἶχον μεταφερθῆ, διὰ λόγους ἀσφαλείας, ἐκτὸς τῶν γερμανικῶν συνόρων, εἴτε διότι μετὰ τὸν πόλεμον ἐξεδιώχθησαν ἀπὸ τὰς χώρας ὅπου εὐρίσκοντο, εἴτε διότι κατέφυγον ἀπὸ τὴν ὑπὸ σοβιετικὸν ἔλεγχον κομμουνιστικὴν Ἀνατολικὴν Γερμανίαν εἰς τὴν ὑπὸ τὸν δυτικὸν ἔλεγχον Δυτικὴν Γερμανίαν.

Ἐνδεικτικῶς (διότι οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ ἠδῆ ἦσαν ἔκτοτε σημαντικῶς καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ αὐξάνουν) ἀναφέρομεν τοὺς ἀριθμούς, τοὺς ὁποίους δ κ. Vernant δίδει διὰ τὰ ἔτη 1950—51:

I. Εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν εὐρίσκοντο τὸ 1950:		
Reichsdeutsche	4.470.000	
Volksdeutsche	3.400.000	7.870.000
Γερμανοὶ πρόσφυγες ἐξ Ἀνατ. Γερμανίας		1.555.000
	Σύνολον	9.425.000

II. Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Γερμανίαν εὐρίσκοντο τὸ 1950 Volksdeutsche καὶ Reichsdeutsche		4.000.000
--	--	-----------

Σύνολον προσφ. εις τὰς δύο Γερμανίας 13.425.000

III. Εἰς τὴν Αὐστρίαν ὑπῆρχον τὸ 1952

Volksdeutsche 345.000

Reichsdeutsche 85.000

430.000

Σύνολον Γερμανῶν «ἐκτοπισμένων ἀτόμων» 13.855.000

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὁμῶς, ἐλάχιστοι θεωροῦνται νομικῶς καὶ διεθνῶς ὡς «πρόσφυγες», εἴτε διότι ἔχουν τὴν γερμανικὴν ὑπηκοότητα εἴτε διότι δύνανται νὰ ἐπανέλθουν εἰς Γερμανίαν εἴτε ἀκόμη διότι δύνανται νὰ ἐπικαλεσθοῦν τὴν προστασίαν τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως. Τὸ πρόβλημα τῶν «πραγματικῶν» Γερμανῶν προσφύγων εἶναι τόσο σοβαρὸν, ὥστε συνεστήθη εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν Ἰπουργεῖον διὰ τοὺς πρόσφυγας καὶ ἐκτοπισμένους. Τὸ πρόβλημα αὐτὸ παρουσιάζει, ἐξ ἄλλου, μεγάλας ὁμοιότητας, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του, μὲ τὸ πρόβλημα τῶν προσφύγων ἑλληνικῆς ἐθνικῆς καταγωγῆς ἐν Ἑλλάδι.

16. *Κινέζους*, ἐγκατεστημένους προπολεμικῶς εἰς τὴν Μαλαισίαν, τὴν Σιγκαπούρην, τὴν Βρετανικὴν Βόρειον Μπόρνεο, τὴν Ταυλάνδην, τὴν Γαλλικὴν Ἰνδοκίναν, τὴν Βερμανίαν καὶ τὰς Φιλιππίνας. Οὗτοι εἶχον μεταφερθῆ ὁμαδικῶς εἰς τὴν Κίναν κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον, ἢ εἶχον καταφύγει εἰς αὐτὴν μεμονωμένως, φοβούμενοι τὴν Ἰαπωνικὴν προέλασιν. Οἱ πλείστοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς χώρας ἀπὸ τὰς ὁποίας εἶχον φύγει. Ἐπειδὴ ὁμῶς ἔχουν τὴν κινεζικὴν ὑπηκοότητα (ἔστω καὶ ἐν ἐπὶ γενεάς εἶχον ζῆσει ἐκτὸς τῆς Κίνας), ἢ ἐπιστροφή αὐτὴ παρουσιάζει δυσχερείας. Οὕτω, τὸ 1953, παρ' ὄλας τὰς προσπάθειας τῶν διεθνῶν Ὄργανισμῶν, ὑπῆρχον ἀκόμη 26.000 Κινέζοι τῆς κατηγορίας αὐτῆς, πρόσφυγες ἐντὸς τῆς Κίνας.

17. *Εὐρωπαίους εἰς τὴν Κίναν*. Οὗτοι ἀνήκουν εἰς τὰς ἐξῆς κατηγορίας:

α) Πρόσφυγες ἐκ Ρωσίας, ἀπὸ τὸ 1917 καὶ 1922, οἱ ὅποιοι ἔκτοτε διέμενον εἰς τὴν Κίναν καὶ δὲν δέχονται τὸ σημερινὸν κομμουνιστικὸν καθεστῶς τῆς.

β) Ἑβραῖοι ἐκ Γερμανίας (1933) καὶ Αὐστρίας (1939), οἱ ὅποιοι εἶχον φύγει ἀπὸ τὰς χώρας αὐτὰς διὰ τὴν Κίναν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐπετύγχανον εὐκολώτερα διαβατήρια, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ φύγουν ἀργότερα καὶ ἀπ' ἐκεῖ δι' ἄλλας χώρας. Τὰ σχέδιά των ὁμῶς αὐτὰ δὲν ἐπραγματοποιήθησαν, λόγῳ τοῦ ἐπελθόντος πολέμου.

γ) Μετὰ τὴν κομμουνιστικοποίησιν τῆς Κίνας, οἱ περισσότερον κινδυνεύοντες, ἤτοι οἱ ρωσικῆς καταγωγῆς, μετεφέρθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἄλλου. Ἐπίσης πολλοὶ Ἑβραῖοι ἐστάλησαν εἰς τὸ Ἰσραήλ. Τὸ 1952 ἔμεναν περίπου 7.500 πρόσφυγες συγκεντρωμένοι εἰς τὴν Σαγκάην, βοηθούμενοι ὑπὸ τῆς UNRWA καὶ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

Τὸ 1957, ὑπελογίζοντο συνολικῶς εἰς 15.000 οἱ ἐν γένει Εὐρωπαῖοι πρόσφυγες ἐν Κίνα.

18. *Ἰνδοὺς καὶ Πακιστανούς*. Ἡ ἀνεξαρτησία, ἢ ὁποία παρεσχέθη εἰς τὰς πρώην Ἰνδίας καὶ ἢ διαίρεσις αὐτῶν εἰς δύο νέα Κράτη, τὴν Ἰνδιάν (μὲ πληθυσμὸν Ἰνδικῆς θρησκείας) καὶ τὸ Πακιστάν (μὲ Μουσουλμανικὸν πληθυσμὸν), ὠδήγησεν εἰς θρησκευτικὰς ταραχὰς καὶ διωγμοὺς μεταξὺ τῶν πληθυσμῶν τῶν

δύο αὐτῶν Κρατῶν, μὲ ἀποτέλεσμα οἱ ἑκατέρωθεν πρόσφυγες νὰ ἀνέρχωνται τὸν Αὐγούστου τοῦ 1947, συνολικῶς, εἰς ἄνω τῶν 15.000.000.

Τὸ 1950 νέαι ταρχαί εἰς τὴν Βεγκάλην προεκάλεσαν νέα μεγάλα κύματα προσφύγων, ἤτοι 2.143.228 Ἴνδῶν καὶ Πακιστανῶν.

19. Κορεάτας. Ἀπὸ τὸ 1945, Κορεάται πρόσφυγες, ὑπὸ τὴν γενικωτέραν ἔννοιαν, ἤρχισαν νὰ διαβαίνουν τὸν 38ον παράλληλον καὶ νὰ φθάνουν εἰς τὴν Νότιον Κορέαν, τόσον ἀπὸ τὴν Βόρειον Κορέαν ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν Κίναν, Μαντσουρίαν, Σιβηρίαν, μέσῳ Βορείου Κορέας. Ὅταν ἐγκατεστάθη ἡ προσωρινὴ Κυβέρνησις τῆς Νοτίου Κορέας, τὸ 1947, ὑπῆρχον ἐκεῖ περίπου 3.000.000 πρόσφυγεσ, ἐκ τῶν ὁποίων 622.000 περίπου ἀπὸ τὴν Βόρειον Κορέαν καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἐπαναπατρισθέντες ἀπὸ τὴν Ἰαπωνίαν ἢ ἄλλας χώρας.

Εἰς αὐτούς, περὶ τὰ μέσα τοῦ 1950, ὅταν ἤρχισεν ὁ ἐμφύλιος Κορεατικὸς πόλεμος, προσετέθησαν ἀκόμη 2.500.000 πρόσφυγες ἐκ Βορείου Κορέας (κατάστασις ὁμοιάζουσα πολὺ πρὸς τὴν φυγὴν τῶν Γερμανῶν τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας πρὸς τὴν Δυτικὴν).

20. Πρόσφυγας Μέσης Ἀνατολῆς γενικῶς. Εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν ὑπῆρχον :

I. Μετὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιον πόλεμον (σχεδὸν ἀπερροφημένοι τὸ 1939).

α) χιλιάδες Ρῶσοι, οἱ ὁποιοὶ εἶχον φθάσει μέσῳ Κωνσταντινουπόλεως.

β) Ἀρμένιοι, καταφυγόντες ἐκ τῆς Τουρκίας.

γ) Ἀσσύριοι.

II. Μετὰ τὸν Β΄ Παγκόσμιον πόλεμον :

α) Ἐλάχιστοι μὴ ἀπερροφημένοι πρόσφυγες ἐκ τῶν ἀνωτέρω.

β) Νέοι πρόσφυγες ἐκ τῶν κομμουνιστικῶν χωρῶν καὶ

γ) Ἀλλοδαποί, ἀπὸ πολλοῦ διαμένοντες εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν καὶ μὴ ἐπιθυμοῦντες πλέον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τοὺς τόπους καταγωγῆς των, λόγῳ τῆς ἐν τῷ μεταξὺ κομμουνιστικοποιήσεώς των.

Καὶ αἱ τρεῖς κατηγορίαι αὗται ἀνήρχοντο συνολικῶς εἰς μερικὰς χιλιάδας μόνον, ὅταν εἰς αὐτάς προσετέθησαν πλέον τῶν 922.300 Ἀράβων προσφύγων (ἀριθμὸς τοῦ 1957), οἱ ὁποιοὶ ἐφυγαν κυριολεκτικῶς χωρὶς τίποτε ἀπὸ τὴν Παλαιστίνην κατὰ τὸ διάστημα Ἀπριλίου 1948 — Φεβρουαρίου 1949, κατὰ τὸ ὅποιον διήρκεσαν αἱ ἐχθροπραξίαι Ἰσραηλιτῶν καὶ Ἀράβων. Οἱ πρόσφυγες αὗτοὶ διεσάρησαν εἰς τὰς ἀραβικὰς χώρας. Ἡ δημογραφικὴ καὶ οἰκονομικὴ δὲ σημασία των εἰς τὰς χώρας αὐτάς καταφαίνεται ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῆς Ἰορδανίας, τὰ 60% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὁποίας ἀποτελοῦνται ἀπὸ πρόσφυγας.

21. Βιετναμίτας. (Οὗτοι δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὴν ἔρευαν τοῦ κ. Verpant, καθ' ὃ μεταγενέστερο). Ἡ διαίρεσις τοῦ Βιετνάμ, τὸ 1954, προεκάλεσεν 900.000 προσφύγων εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν.

Μὲ αὐτούς, ὑπελογίζοντο τὸ 1957 εἰς 22.000.000 συνολικῶς οἱ πρόσφυγες εἰς τὴν Ἄνω Ἀνατολήν, ἤτοι μεταξὺ Καράτσι καὶ Κορέας.

2. ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τὸ προσφυγικὸν ζήτημα εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔχει δύο ὄψεις: τὴν ἐθνικὴν καὶ τὴν διεθνῇ Ἡ τελευταία εἶναι τὸ γνωστὸν πρόβλημα τῶν προσφύγων, ὅπως τὸ ἐξητάσαμεν γενικά. Ἡ πρώτη εἶναι ἓνα πρόσθετον πρόβλημα διὰ τὴν Ἑλλάδα, ὀφειλόμενον εἰς τὸ γεγονός, ὅτι, μετ' ἐξαφάνισιν καὶ δουλείαν τετρακοσίων ἐτῶν, ἡ νεωτέρα Ἑλλάς ἐσχηματίσθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον, μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 καὶ τὴν σύμπηξιν τοῦ πρώτου Νεοελληνικοῦ Κράτους τὸ 1830. Ἐκτοτε, τὰ διάφορα τμήματα τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος, τὰ μὴ περιληφθέντα εἰς τὸ ἀρχικὸν αὐτὸ Κράτος, ἐξηγέρθησαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς κατὰ τῶν δυναστῶν των, προκαλέσαντα ἀντίποινα, τὰ ὁποῖα ἐξηνάγκασαν πολλοὺς κατοίκους τῶν περιοχῶν αὐτῶν νὰ καταφύγουν ὡς πρόσφυγες εἰς τὴν ἐλευθέραν νέαν Ἑλλάδα. Εἰς αὐτοὺς δὲ πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ ἄλλοι Ἕλληνες τὴν καταγωγὴν, κάτοικοι ἄλλων χωρῶν, καταφυγόντες εἰς τὴν Ἑλλάδα κατόπιν διωγμῶν ἐναντίον των ἀπὸ τὰ Κράτη ὅπου διέμενον.

Α'. Πρόσφυγες ἑλληνικῆς καταγωγῆς ἐν Ἑλλάδι

Ἀσχέτως τοῦ διεθνῶς παραδεδεγμένου χαρακτηρισμοῦ, ὁ ἱστορικοκοινωνικὸς ὄρισμός τοῦ Ἑλληνος πρόσφυγος, δοθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐπὶ μακρὸν διατελέσαντος Διευθυντοῦ Παλινοστήσεως τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ ἀσχοληθέντος μετὰ τὸ πρόβλημα κ. Μ. Πασχοπούλου, εἶναι ὁ ἑξῆς: «Ὁ ὁμαίμων (ὡς γνωστὸν ἢ ἐθνικότης δύναται νὰ διαφέρῃ τῆς ὑπηκοότητος) ἀλύτρωτος ἢ ἐγκατεστημένος εἰς ἄλλας ἐπικρατείας καὶ καταφεύγων εἰς τὴν Ἑλλάδα εἴτε διότι ἐπαναστατεῖ κατὰ τοῦ κυριάρχου του καὶ, ἀποτυχῶν, προσφεύγει, εἴτε διότι καταδιώκεται παρὰ τούτου διὰ διαφόρους λόγους ἀναγομένους εἰς τὴν ἐθνικὴν του καταγωγὴν».

Πράγματι:

α) Μετὰ τὴν ἐθνικὴν Παλιγγενεσίαν, εἰς τὸ νέον Κράτος κατέφυγον κατὰ καιροὺς πρόσφυγες ἐκ Θεσσαλίας, Μακεδονίας, Θράκης, Ἡπείρου, Κρήτης, Νήσων κλπ., ὑπὸ Ὀθωμανικὴν κυριαρχίαν τότε.

β) Σοβαρώτεραι μετακινήσεις πληθυσμῶν προῆλθον ἀπὸ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους καὶ τὰ στρατιωτικοπολιτικὰ γεγονότα ἐν γένει μεταξὺ 1912 καὶ 1922.

γ) Πρόσφυγες ἦλθον, κατόπιν διωγμῶν ὑπὸ ὁμόρων Κρατῶν: Βουλγαρίας, Σερβίας, Ἀλβανίας, Ρουμανίας, Ἰταλίας (Δωδεκάνησα), ὡς καὶ ὑπὸ τῆς Ρωσσίας κλπ.

δ) Τὸ μεγαλύτερον κύμα προσφύγων, τὸ ὁποῖον ἐδημιούργησε καὶ τὸ σοβαρώτερον ποτὲ δημογραφικὸν πρόβλημα διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἦτο ἡ καταφυγὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν στρατιωτικὴν καταστροφὴν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν:

1.000.000	προσφύγων ἀπὸ τὴν	Μικρὰν Ἀσίαν καὶ τὸν Πόντον,
190.000	»	»
70.000	»	» τὸν Καύκασον
70.000	»	» τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ
30.000	»	» Βουλγαρίαν

1.360.000 ἀτόμων συνολικῶς.

Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς ἀναριθμίζεται τελικῶς εἰς 1.500.000 περίπου, μὲ

ι) τοὺς Ἀρμενίους, Ρώσους, κλπ., οἱ ὁποῖοι κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν ἰδίαν ἐποχὴν, καὶ

ιι) τοὺς «ἀνταλλαγέντας» τὸ 1923 Ἕλληνας. Πράγματι, συμφώνως πρὸς τὴν Συνθήκην τῆς Λωζάννης, οἱ Ἕλληνες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Θράκης (ἐξαίρουμένων τῶν πρὸ τοῦ 1918 διαμενοντων εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν Ἑλλήνων), μετεφέρθησαν ὁμαδικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀνταλλαγέντες μὲ τοὺς Τούρκους τῆς Μακεδονίας, Κρήτης, Ἠπείρου, Θεσσαλίας καὶ Δήμου, οἱ ὁποῖοι μετεφέρθησαν εἰς τὴν Τουρκίαν (ἐξηρέθησαν δηλαδὴ οἱ Τούρκοι τῆς Δυτικῆς Θράκης).

Ἡ ἀνταλλαγὴ περιουσία, διὰ τὴν ὁποίαν ἀκόμη γίνεται λόγος, καθ' ἕσον δὲν ἔχει εἰσέτι πλήρως διατεθῆ — τοῦλάχιστον ἐν Ἑλλάδι — εἶναι ἡ περιουσία ἢ ἐγκαταλειφθεῖσα ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ τῶν Τούρκων (καὶ ἡ ὁποία ἔπρεπε νὰ διατεθῆ διὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἐν Ἑλλάδι τῶν ἐκ Τουρκίας «ἀνταλλαγέντων» Ἑλλήνων) καὶ ἢ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐγκαταλειφθεῖσα ἐν Τουρκίᾳ, (διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἐγκαθίσταντο ἐν Τουρκίᾳ οἱ ἐξ Ἑλλάδος «ἀνταλλαγέντες» Τούρκοι).

Τὸ μεγάλο αὐτὸ πρόβλημα διὰ τὴν Ἑλλάδα (ἡ λύσις τοῦ ὁποίου ἐθεωρήθη διεθνῶς ὡς «θαῦμα», δεδομένου ὅτι 1.500.000 πρόσφυγες ἀπερροφήθησαν ἀπὸ πληθυσμὸν 5.000.000, ὅσος ἦτο τότε ὁ Ἑλληνικός), ἐτακτοποιήθη χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπέμβασιν τῆς Κ.τ.Ε., τὴν παρ' αὐτῆς ἀποστολὴν ἐιδικῆς Ἐπιτροπῆς, τὴν ἔκδοσιν ἐιδικοῦ δανείου, τὴν μεγάλην βοήθειαν διαφόρων ὀργανώσεων, — μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκ τῶν γνωστοτέρων ὑπῆρξεν ἡ Near East Relief —, καὶ τὴν μεγάλην προσπάθειαν αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ τοῦ λαοῦ, ὡς καὶ τὴν ἐργατικότητα καὶ ἐπαγγελματικὴν τεχνικὴν κατάρτισιν (π.χ. εἰς τὴν ταπητουργίαν) τῶν ἰδίων τῶν προσφύγων αὐτῶν. Σήμερον ὑπάρχει ἀκόμη θέμα ὀριστικῆς διαθέσεως τῆς ἐν Ἑλλάδι ἀνταλλαγίμου περιουσίας καὶ ὀριστικῆς κτιριακῆς ἐγκαταστάσεως ὀρισμένου ἀριθμοῦ προσωρινῶς ἔκτοτε στεγαζομένων παλαιῶν προσφύγων· οὗτοι ὅμως, κατὰ τὰ ἄλλα, δὲν ἀποτελοῦν πλέον «προσφυγικὸν πρόβλημα».

ε) Τὴν παραμονὴν τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου, νέον κύμα 21.000 ἕως 25.000 Ἑλλήνων προσφύγων ἤλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Σοβιετικὴν Ρωσίαν. Λόγω διαφόρων γεγονότων (πολέμου, κατοχῆς, συμμοριτοπολέμου κλπ.), τὰ ὁποῖα ἐπηκολούθησαν, οἱ πρόσφυγες αὐτοὶ ἀπέκτησαν μὲν ὄλοι τὴν Ἑλληνικὴν ὑπηκοότητα, πλὴν δὲν κατώρθωσαν ἀκόμη νὰ ἀποκατασταθοῦν πραγματικῶς.

Μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον, ἔχομεν νέα κύματα προσφύγων ἑλληνικῆς καταγωγῆς :

στ) Ἄνω τῶν 5.500 Βορειοηπειρωτῶν εἰσῆλθον εἰς Ἑλλάδα, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι ἠκολούθησαν τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα κατὰ τὴν ἀποχώρησίν των ἐξ Ἀλβανίας τὸ 1941 (δεδομένου ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ καὶ πρὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τοῦ καθεστώτος τοῦ Ἐμβέρ Χότζα ἀπεδεκάτιζον τοὺς ὀρθοδόξους καὶ ἑλληνικῆς φυλῆς Βορειοηπειρώτας), ἄλλοι δὲ κατέφυγον ἐδῶ μετὰ τὴν κομμουνιστικοποίησιν τῆς Ἀλβανίας, τὸ 1945.

ζ) Ἕλληνες ἐκ Ρουμανίας. Πλέον τῶν 7.500 προσφύγων ἑλληνικῆς καταγωγῆς κατέφυγον ἐκ Ρουμανίας ἀπὸ τοῦ 1947 καὶ ἐντεύθεν. Λόγω τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, οἱ πρόσφυγες αὐτοὶ σπανίως ἔρχονται

λαθραίως. Τουναντίον, φεύγουν από την Ρουμανία μόνον κατόπιν άδειας τής Ρουμανικής Κυβερνήσεως και με έλαχίστας έπιτρεπομένας άποσκευάς. Έξ αυτών, 1.500 περίπου έπολιτογραφήθησαν ή έτακτοποιήθησαν μόνον των, παρέμειναν δέ ως πρόσφυγες περίπου 6.000 άτομα και εξακολουθούν νά έρχονται και άλλοι.

η) Έλληνες εκ Κίνας. Περίπου 300 - 400 άτομα, έχοντα αναμφισθητήτως την έλληνικήν ιθαγένειαν, καιτοι τά πλείστα έξ αυτών ουδέποτε έγνώρισαν την Ελλάδα. Συχνά μάλιστα μόνον ό αρχηγός τής οικογενείας είναι Έλλην τήν καταγωγήν, ένφ ή σύζυγος είναι Κινέζα ή Ρωσσίς και δέν όμιλει τά Έλληνικά— ουτε και τά παιδιά άλλωστε. Η όμάς αυτή έπανεπατρίσθη από την Σαγκάην, όπου είχε καταφύγει, μερίμνη τής Δ.Ο.Π.

θ) Έλληνες εκ Βουλγαρίας, περίπου 300 - 400 άτομα.

ι) Έλληνες εκ Γιουγκοσλαυίας, περίπου 300 - 400 άτομα επίσης. Αί δύο τελευταία κατηγορίαί προσφύγων ήλθον εις την Ελλάδα λόγω τής έγκαθιδρύσεως του κομμουνιστικού καθεστώτος εις την Βουλγαρίαν και Γιουγκοσλαυίαν. Είναι Έλληνικής ύπηκότητος. Έντούτοις, ένδέχεται πολλοί εκ των εκ Γιουγκοσλαυίας φυγάδων νά είναι μόνον «οικονομικοί πρόσφυγες».

ια) Έλληνες εκ Κωνσταντινουπόλεως, έλθόντες μετά τά γεγονότα του Σεπτεμβρίου 1956. Είναι δύσκολον νά μάθωμεν τον αριθμόν των, διότι οι περισσότεροι δέν γίνονται γνωστοί, καθ' όσον έρχονται εδώ εις συγγενείς των και δέν προστατεύονται υπό των διεθνών οργανώσεων. Έξ άλλου δέ, και από Έλληνικής πλευράς καταβάλλεται πάσα προσπάθεια νά μη έγκατασταθούν ουτοι εις την Ελλάδα ως πρόσφυγες αλλά νά επανέλθουν εις την Κωνσταντινούπολιν.

ιβ) Έλληνες έξ Αιγύπτου, έρχόμενοι μετά την έγκαθίδρυσιν εκεί του καθεστώτος Νάσερ. Οι Έλληνες αυτοί, κατά την μεγίστην πλειοψηφίαν των, δέν είναι πολιτικοί φυγάδες, διότι όχι μόνον διωγμός του Έλληνικού στοιχείου δέν ύπάρχει εις την Αίγυπτον, αλλά τουναντίον γίνεται ή καλύτερα δυνατή μεταχειρίσις προς αυτό. Παρά ταυτα, οι διάφοροι Νόμοι τούς όποιους έθέσπισε τό νέον καθεστώς, όσον και εάν εφαρμόζονται έλαστικώς δια τούς Έλληνας, αναγκάζουν πολλούς νά φύγουν εις τήν Ελλάδα, διότι είναι χωρίς εργασίαν εις τήν Ελλάδα, θέλουν νά φύγουν έγκαίρως, πριν αποτελεσθώσιν οικονομικώς και τό πραγματικόν των πρόβλημα είναι μόνον πώς θά εξαγάγουν τά κεφάλαιά των από την Ήνωμένην Αραβικήν Δημοκρατίαν (πράγμα απαγορευόμενον) και νά ξαναρχίσουν την ζωήν των άλλου. Φυσικά μόνον οι πρώτοι είναι άπλοϊ «οικονομικοί» πρόσφυγες. Είς την πραγματικότητα, μία μικρά μερίς μόνον των έξ Αιγύπτου Έλλήνων είναι πρόσφυγες, τουλάχιστον υπό την γενικωτέραν κοινωνικήν έννοιαν: εκείνοι οι όποιοι απηλάθησαν, λόγω τής συνεργασίας των με τούς Άγγλους κατά τά τελευταία έτη εις τό Σουέζ, ό αριθμός των είναι μάλλον άγνωστος.

ιγ) Τέλος, εκτός των προπολεμικώς έλθόντων Έλλήνων εκ Ρωσσίας (κυρίως από τον Καύκασον), τούς όποιους ανεφέραμεν ήδη, νέον κύμα Έλλήνων εκ Ρωσσίας ήρχισε νά φθάνη εις την Ελλάδα από του 1958, λόγω του ότι ή Σοβιετική Κυβέρνησις επέτρεψε τότε την αναχώρησιν εκ Ρωσσίας εις οιονδήποτε ειχεν ελληνικόν διαβατήριον (και μερικοί Έλληνες εκεί τά ειχον κρατήσει επί γενεάς) και ειχε κάποιον έν Ελλάδα. Και αυτός ό αριθμός, υπερβαίνων πάντως μερικώς έκα-

τοντάδας ανθρώπων, δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὸς, διότι ἐξακολουθοῦν νὰ ἐρχῶνται.

δ) Εἰς αὐτοὺς τοὺς πρόσφυγας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, θὰ πρέπει νὰ προστεθοῦν περίπου 700.000 πρόσφυγες τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἧτοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸν συμμοριτοπόλεμον ἠναγκάσθησαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὰ χωριά των καὶ νὰ εὑρουν τὴν ἀσφάλειαν εἰς τὰς πόλεις τῆς κεντρικῆς ἢ δυτικῆς Ἑλλάδος. Ἀναμφισβητήτως αὐτοὶ δὲν ἦσαν «διεθνεῖς» πρόσφυγες καὶ τὸ ζήτημα τῆς βοήθειας των ὑπῆρξε καθαρῶς οἰκονομικὸν πρόβλημα πάντως ὑπῆρξε σοβαρὸν. Ἐκτοτε οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔχουν ἐπιστρέψει εἰς τὰς ἐστίας των ἢ ἔχουν τακτοποιηθῆ ὀπισθόηποτε.

Β'. Ἀλλοδαποὶ πρόσφυγες ἐν Ἑλλάδι

Ἐκτὸς τῶν προσφύγων αὐτῶν, τῶν Ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀλλοδαποὶ πρόσφυγες, ἧτοι :

α) Λευκοῤῥοσοί, ἐγκατασταθέντες κατὰ χιλιάδας περὶ τὸ 1920. Σήμερον ὑπάρχουν ἀκόμοι 1000 - 2000, ἐγκατεστημένοι κυρίως εἰς Ἀθήνας, Θεσσαλονικὴν Καβάλαν καὶ περιοχὴν τῆς. Εἶναι πτωχοί· τὸ μεγαλύτερον δὲ πρόβλημα δι' αὐτοὺς εἶναι ἡ περιθαλψὶς τῶν ὑπερηλίκων.

β) Ἀρμένιοι. Ἦσαν 50.000 περίπου τὸ 1922, ὁπότε ἠκολούθησαν τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα κατὰ τὴν ὑποχώρησιν των ἐκ Τουρκίας. Πολλοὶ μετηνάστευσαν ἔκτοτε ἢ καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἀρμενίαν. Περίπου 9.000 ὅμως εὐρίσκονται ἀκόμη ἐδῶ, ἐκ τῶν ὁποίων 1.500 περίπου ἀπέκτησαν τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν.

γ) Ἀσσύριοι, περίπου 300. Ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα, περὶ τὸ 1920, μετὰ τὸ τέλος τοῦ Ρωσοτουρκικοῦ πολέμου, κυρίως ἀπὸ τὸ Ἰράκ καὶ τὴν Περσίαν, ὅπου ἔμεινον. Τὸ ζήτημα τῆς ἰθαγενείας ἐνδὸς ἐκάστου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον ἠκολούθησε διὰ νὰ ἔλθῃ. Πάντως, γενικῶς, θεωροῦνται ἀπάτριδες.

δ) Περίπου 5.000 πρόσφυγες : κυρίως Ἀλβανοί, Βούλγαροι, Γιουγκοσλαῖοι, ἀλλὰ καὶ ὀλίγοι Γερμανοί, Ἑσθονοί, Λεττονοί, Λιθουανοί, Οὐγγροί, Πολωνοί, Ρουμάνοι, Σοβιετικοί, Τσεχοσλοβάχοι κλπ., οἱ ὁποῖοι κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοῦ 1944 καὶ ἐντεῦθεν, λόγῳ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ κομμουνισμοῦ εἰς τὰς χώρας αὐτάς. Αὐτοὶ εἶναι πραγματικοὶ πρόσφυγες, τόσον ὑπὸ τὴν γενικὴν κοινωνικοπολιτικὴν, ὅσον καὶ τὴν νομικὴν διεθνεῖ ἔννοιαν.

Συνεπῶς, ἔχομεν ἐν Ἑλλάδι τὰς ἐξῆς κατηγορίας προσφύγων (μὴ λαμβάνομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἐκ Μ. Ἀσίας καὶ τῶν συμμοριοπλήκτων (βλ. ἐπομ. σελ.).

Ἐκ τῶν ἐν Ἑλλάδι εὐρισκομένων προσφύγων, διεθνεῶς (καὶ ἰδίως ὑπὸ τοῦ UNHCR) θεωροῦνται νομικῶς ὡς πρόσφυγες ὅσοι οἱ μὴ πολιτογραφηθέντες ὡς Ἑλληνες ἀλλοδαποί, ἐκ δὲ τῶν Ἑλληνικῆς καταγωγῆς μόνον οἱ μὴ ἔχοντες τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν (ὑπηκοότητα), ἧτοι μόνον οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων ἐκ Ρουμανίας καὶ τῶν προσφάτως ἀφιχθέντων ἐκ Ρωσσίας· καὶ τοῦτο διότι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν τοὺς ἀναγνωρίζει αὐτομάτως τὴν Ἑλληνικὴν ὑπηκοότητα, ἀλλὰ ζητεῖ ἀπὸ ἕνα ἕκαστον τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἢ τὴν ἀπόκτησίν τῆς. Καί, φυσικὰ, ἐφ' ὅσον ἡ Ἑλληνικὴ ὑπηκοότης ἀποκλείει, ὅπως εἶδομεν, πᾶσαν διεθνεῖ ὀργανωμένην προστασίαν καὶ ἀρωγὴν, καταβάλλεται πανταχόθεν προσπάθεια νὰ μὴ γίνεταί ἐμφα-

1. Παλαιοι πρόσφυγες (προπολεμικῶς ἐλθόντες)

α')	Ἕλληνες ἐκ Ρωσίας	22.000	
β')	Ἄλλοδαποι		
	Λευκορρῶσοι	2.000	
	Ἀρμένιοι	7.500	
	Ἀσσύριοι	300	31.800

2. Νεοπρόσφυγες (μεταπολεμικῶς ἐλθόντες)

α')	Ἕλληνες		
	ἐκ Βορείου Ἡπείρου (Ἀλβανίας)	5.500	
	» Ρουμανίας	5.000	
	» Κίνας	350	
	» Βουλγαρίας	350	
	» Γιουγκοσλαύτας	350	
		11.550	
	» Τουρκίας		;
	ἐξ Αἰγύπτου		;
β')	Ἄλλοδαποι (διάφοροι, πολλοὶ τῶν δοσίων μετηγάστευσαν ἤδη)	5.000	16.550
		Σύνολον	48.350

νῆς ἢ ὑπαρξίς της, ὅσον αὐτὸ εἶναι δυνατόν. Δυστυχῶς, δὲν ἔγινε τὸ ἴδιον καὶ διὰ τοὺς Βορειοηπειρώτας, διὰ τοὺς ὁποίους ἐν τούτοις τὸ ζήτημα θὰ ἦτο ἀπλούστερον, δεδομένου ὅτι ἐπισήμως εἶναι Ἀλβανοὶ ὑπήκοοι. Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ὁμως, ἔχον ὑπ' ὄψιν τοῦ ἐνδεχομένου δημοψηφίσματος διὰ τὴν Βόρειον Ἡπειρον, ἐμποδίζει κατὰ τὸ δυνατόν τὴν ὀμαδικὴν μετανάστευσιν Βορειοηπειρωτῶν, ἐδήλωσε δὲ τὸ 1947 καὶ 1948 εἰς τὴν Δ.Ο.Π., ὅτι τοὺς θεωρεῖ ἀπολαμβάνοντας ὄλων τῶν δικαιωμάτων τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν καὶ ὅτι συνεπῶς δὲν στέργει εἰς τὸ νὰ θεωρηθοῦν οὗτοι ὡς πρόσφυγες, ὑπαγόμενοι εἰς τὴν προστασίαν τῆς Δ.Ο.Π. Κατὰ τὴν γνώμην μου, αὐτὸ εἶναι κακὴ πολιτικὴ, διότι, ἐνῶ νομικῶς ἡ μετανάστευσις (ἢ ὁποῖα ἄλλωστε ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει θὰ ἐξηρτάτο ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν εἰς κάθε περίπτωσιν) δὲν θὰ εἶχεν ἀντίκτυπον ἐπὶ ἐνδεχομένου δημοψηφίσματος, πρακτικῶς ἢ σημερινῇ κατάστασις, ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ γενικώτερον ἀνθρωπιστικῆς ἀπόψεως, εἶναι δυσμενὴς διὰ τοὺς Βορειοηπειρώτας, διότι, τοὺς ἀποκλείει, ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἤδη, ἀπὸ ὅλα τὰ μεγάλα διεθνῆ προγράμματα βοήθειας.

Γ'. Ἡ μεταχείρισις τῶν προσφύγων ἐν Ἑλλάδι

Ἡ Ἑλλάς ὑπέγραψε τὴν 10ην Ἀπριλίου 1952 τὴν Διεθνή Σύμβασιν Προσφύγων τῆς 28-7-1951 καὶ τὴν ἐπεκύρωσε τὸ 1959.

Ἡ πρωταρχικὴ φροντίς διὰ τοὺς πρόσφυγας ἐν Ἑλλάδι ἀνήκει εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος. Καὶ διὰ μὲν τοὺς προπολεμικοὺς (παλαιοὺς) πρόσφυγας, δὲν λαμβάνεται πλέον παρ' αὐτοῦ, κατ' ἀρχήν, εἰδικὴ μέριμνα, πέραν τῆς γενικῆς κοινωνι-

κῆς προνοίας, ὡς καὶ διὰ τὸν λοιπὸν πληθυσμὸν (ἐξαίρεσει δσων εἴπομεν ἤδη διὰ τὴν ἀνταλλάξιμον περιουσίαν καὶ τὴν δριστικὴν στέγασιν τῶν ἐκ Μ. Ἀσίας κλπ. Ἑλλήνων προσφύγων).

Ἔσον ἀφορᾷ τοὺς μεταπολεμικοὺς πρόσφυγας :

Οἱ μὲν ἀλλοδαποὶ περιθάλλονται, μόλις φθάσουν, εἰς τὰ Κέντρα Ἀλλοδαπῶν Θεσσαλονίκης ἐνίστε δὲ καὶ Καβάλας, ὅπου καὶ υποβάλλονται εἰς ἀνάκρισιν καὶ ἔλεγχον διὰ τὴν διαπιστωθῆ ἂν εἶναι πραγματικοὶ πρόσφυγες ἢ κατάσκοποι ἢ πράκτορες ἄλλων χωρῶν. Ἐάν, κατ' ἀρχήν, θεωρηθοῦν ὡς πρόσφυγες, ἀποστέλλονται πρὸς περίθαλψιν καὶ διαμονὴν εἰς «Στρατόπεδα» (κυρίως εἰς Λαύριον καὶ Σῦρον, ἐνίστε ὁμως καὶ ἄλλου, εἰς ὄρισμένας δὲ περιπτώσεις δὲν εἰσάγονται καθόλου εἰς στρατόπεδα ἢ τοὺς δίδεται ἡ ἄδεια νὰ ἐργασθοῦν εἰς ὄρισμένα μέρη, ἀλλ' αὐτὸ ἀποτελεῖ μᾶλλον ἐξαίρεσιν). Τὰ στρατόπεδα αὐτὰ θεωροῦνται κοινῶς ὡς «κλειστά», ὅπερ σημαίνει, μεταξύ ἄλλων, ὅτι οἱ ἐπισκέπται τῶν πρέπει νὰ εἶναι ἐφωδιασμένοι μὲ ἄδειαν τῆς Ὑπηρεσίας Ἀλλοδαπῶν, ἐνῶ οἱ ἴδιοι τρόφιμοι εἶναι ἐλεύθεροι μὲν νὰ κυκλοφοροῦν, ἀλλὰ μέχρις ὄρισμένης ὥρας καὶ μὲ καθωρισμένας ὥρας παρουσίας ἡμερησίως εἰς τὰς Ἀρχάς, καὶ χρειάζονται εἰδικὴν ἄδειαν διὰ τὴν ἐγκαταλείψω τὸ στρατόπεδον ἢ νὰ μεταβοῦν εἰς ἄλλην πόλιν. Ἡ ὄλη ὑπόθεσις τῶν ὑπάγεται εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν Ἀλλοδαπῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν (ἄς μὴ ξεχνῶμεν, ὅτι αἱ σχέσεις μας μὲ τὰ ὅμορα Κράτη καὶ τὰ καθεστῶτα τῶν καθιστοῦν ἀναγκαίαν κάποιαν ἐπιφύλαξιν ἐναντι τῶν ἐκεῖθεν ἐρχομένων). Ἡ διατροφή τῶν ἐξασφαλίζεται βασικῶς ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, μέσω τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Οἱ ἐλληνικῆς καταγωγῆς, ἐξ ἄλλου, εἴτε ἔχουν ἐγκατασταθῆ μεμονωμένως εἴτε, εἰς πολλὰς περιπτώσεις, περισυελέγησαν εἰς «στρατόπεδα» ἢ «κέντρα» προσφύγων, πάντοτε «ἀνοιχτά», ἤτοι μὲ ἐλευθερίαν κινήσεων καὶ ἐπισκέψεων, μετὰ ἢ ἄνευ τροφῆς (τώρα πλέον εἰς οὐδὲνα παρέχεται, κατ' ἀρχήν, τροφή). Τὰ «κέντρα» αὐτὰ εὐρίσκοντο κυρίως εἰς Ἀθήνας (καπιτεργοστάσιον Κολοκυνθοῦς), Καλλιθέαν, Νέον Φάληρον (Ἀκταῖον καὶ Παμπᾶ), Παλαιὸν Φάληρον (μεμονωμένα οἰκήματα), Καστέλλον (μεμονωμένα οἰκήματα), Πειραιᾶ (Χατζηκυριάκειον), Λαύριον (συνοικισμὸς Ἑλλήνων Ρουμανίας, μετέπειτα δὲ καὶ Ἑλλήνων ἐκ Κίνας καὶ ἐκ Ρωσίας), Σῦρον, Τήνον, Ἰωάννινα, ἀρχικῶς δὲ καὶ εἰς Μυτιλήνην, κλπ. Ἦδη ὅλα αὐτὰ τὰ «κέντρα», πλὴν Καλλιθέας καὶ Ἰωαννίνων, ἔχουν κλείσει. Πλὴν τῆς εἰδικῆς, εἰς περιπτώσεις τινάς, ἐποπτείας τῆς Ὑπηρεσίας Ἀλλοδαπῶν, ἢ περίθαλψις καὶ ἐν γένει ἀντιμετώπισις τῶν προβλημάτων τῶν προσφύγων αὐτῶν ἀπὸ κυβερνητικῆς πλευρᾶς ἀνήκει εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς Ὑπηρεσίας Παλινοστήσεως τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας.

Τὸ Κράτος, ἐκτὸς τῆς τροφῆς, τὴν ὁποίαν παρεῖχεν ἐπὶ μακρὸν εἰς πολλοὺς τῶν ἐλληνικῆς καταγωγῆς προσφύγων καὶ ἐξακολουθεῖ παρέχον εἰς τοὺς ἀλλοδαποὺς ἐντὸς τῶν «στρατοπέδων», ἐπεχείρησε κατὰ καιροὺς (ὄχι ὁμως πάντοτε ἐπιτυχῶς) νὰ προβῆ εἰς τὴν δριστικὴν ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων ἐλληνικῆς καταγωγῆς εἴτε π.χ. διὰ τῆς ἀνοικοδομήσεως 100 περίπου κατοικιῶν εἰς Λαύριον καὶ 30 περίπου ἄλλων εἰς Τρίπολιν, εἴτε διὰ τῆς καταβολῆς ἐνδὸς «ἐφ' ἅπαξ» ποσοῦ (ἀνερχομένου εἰς 1.000 ἕως 1.500 δρχ.) εἰς κάθε ἄτομον τὸ ὅποιον θὰ ἐγκα-

τέλιπε το «κέντρον», είτε διά τῆς καταβολῆς μικροῦ τινος ποσοῦ μηνιαίως εἰς τινὰς περιπτώσεις ἀναξιοπαθόντων ὑπερηλίκων, φοιτητῶν κλπ. Ἐκτὸς τούτων, εἰδικῶς οἱ περισσότεροι τῶν ἐκ Ρουμανίας προσφύγων, δυνάμει Συνθήκης ὑπογραφείσης μεταξύ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ρουμανικῆς, ἔχουν λαμβάνειν παρὰ τῆς Ρουμανίας «ἀποζημιώσεις» διὰ ζημίας τὰς ὁποίας ἔπαθεν ἢ ἐκεῖ περιουσία των. Ἡ ἐκδίκασις τῶν ἀποζημιώσεων αὐτῶν ἤρχισεν ἀπὸ καιροῦ ἤδη. Πάντως αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ ἀρωγὴν, ἀλλ' ἀναγνώρισιν ὑπαρχόντων δικαιωμάτων.

Εἶναι πάντως βέβαιον, ὅτι, παρὰ τὰς προσπάθειάς του, τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος δὲν ἔχει τὴν δυνατότητα ν' ἀντιμετωπίσῃ, τὸ ὅλον πρόβλημα. Ἐξ οὗ καὶ ἡ πολυτίμος βοήθεια, ἢ ὁποία προστίθεται ἔξωθεν, καὶ ἡ ὁποία, ἐν δλίγοις, εἶναι ἢ ἔξῃς μεταπολεμικῶς :

1) Ἡ ΔΟΠ (ἢ IRO = ἡ Διεθνὴς Ὁργάνωσις Προσφύγων), ἣτις ἀφ' ἑνὸς μὲν συνέβαλε πολὺ εἰς τὴν διατροφήν, ἐπένδυσιν, ἰατροφαρμακευτικὴν βοήθειαν, ἐνίστε δὲ καὶ εἰς τὴν στέγασιν (στρατόπεδον IRO ἐν Λαυρίῳ, τὸ ὁποῖον ἀργότερον συνεχωνεύθη μὲ τὸ στρατόπεδον τῆς Ὑπηρεσίας Ἀλλοδαπῶν) τῶν ἀρχικῶν προσφύγων, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ κυρίως, κατώρθωσε νὰ τακτοποιήσῃ διὰ μεταναστεύσεως ἄνω τῶν 3.000 ἐκ τῶν προσφύγων αὐτῶν. Ἐπειδὴ δέ, δυστυχῶς, τὰ Κράτη μεταναστεύσεως κάμνουν πάντοτε ἐπιλογὴν καὶ ἀφίρουν τοὺς ἡλικιωμένους, τοὺς σωματικῶς ἢ καὶ οἰκονομικῶς (ἤτοι μὴ ἔχοντας, διὰ διαφόρους λόγους, ἐλπίδας εὐκόλου οἰκονομικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς ἀπορροφήσεως εἰς μίαν νέαν κοινότητα) ἀδυνάτους κλπ., ἡ ΔΟΠ διαλυομένη (1951—1952) ἔλαβε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ συστήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν καθαρῶς Ἑλληνικὴν «Ἐπιτροπὴν Βοηθείας Προσφύγων ἐν Ἑλλάδι», ὡς σωματεῖον ἑλληνικοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, εἰς τὴν ὁποίαν ἄφισε καὶ διάφορα κεφάλαια, διὰ τὴν ἰδρύσιν εἰδικοῦ γηροκομείου προσφύγων (40.000 δολλάρια, μὲ τὰ ὁποία ἰδρῦθη ὁ «Οἶκος Κολυμπίων» εἰς Ρόδον, ἢ συντήρησις καὶ λειτουργία τοῦ ὁποίου ἀνελήφθη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους), τὴν εἰδικὴν μακροχρόνιον ἀποκατάστασιν ὀρισμένων «δυσκόλων περιπτώσεων» (hard core) καὶ τὴν ἐφαρμογὴν διαφόρων προγραμμάτων δανείων ἢ δωρεῶν προνοίας, ἐπαγγελματικῆς καταρτίσεως ἢ ἀποκαταστάσεως κλπ., ἀκόμη καὶ τὴν βελτίωσιν ὀρισμένων κτιριακῶν ἐγκαταστάσεων εἰς τὰ «στρατόπεδα» ἀλλοδαπῶν προσφύγων. Φυσικὰ ὅλα αὐτὰ διὰ τοὺς ὑπὸ τῆς ΔΟΠ ἀναγνωρισθέντας ὡς «πρόσφυγας» (ἄρα ὄχι διὰ τοὺς Βορειοηπειρώτας, Ἑλληνας ἐκ Κίνας, Βουλγαρίας, Γιουγκοσλαυίας κλπ).

2) Ἀπὸ τῆς συστάσεώς του (1950), ἀλλ' ἐν τῇ πραγματικότητι μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῆς ΔΟΠ ἐξ Ἑλλάδος (1951—1952), τὸ ἐν Ἑλλάδι Γραφεῖον τοῦ Ὑπατοῦ Ἀρμοστοῦ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν διὰ τοὺς πρόσφυγας (UNHCR), τὸ ὁποῖον πολλαπλᾶς ὑπηρεσίας προσέφερε καὶ προσφέρει εἰς τοὺς πρόσφυγας τοὺς ὑπαγομένους εἰς τὴν ἀρμοδιότητά του (περίπου ὡς ἡ τῆς ΔΟΠ, ὡς ἐξεθέσαμεν εἰς τὴν σχετικὴν παράγραφον). Τὸ Γραφεῖον αὐτὸ ἐπὶ ἔτη ἐμερίμνησε διὰ τὴν ἰατροφαρμακευτικὴν βοήθειαν, τὴν χρηματοδότησιν παιδικῶν ἐξοχῶν καὶ συσσιτίων εἰς μερικὰ «κέντρα» προσφύγων, τὴν υἱοθέτησιν κέντρων προσφύγων ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ κλπ. Ἀπὸ τοῦ 1957 δέ, ἤρχισεν ἐφαρμόζον δύο κατηγοριῶν προγράμματα βοήθειας : α) Ἀπὸ κοινοῦ καὶ μὲ ὀρισμένην συμ-

πεφωνημένην συμβολήν τοῦ Κράτους, προγράμματα μονίμου ἀποκαταστάσεως (PS = Permanent Solution), π.χ. ἀνοικοδομήσεως προσφυγικῶν πολυκατοικιῶν εἰς πόλεις ἢ ἀγροκτημάτων (εἰς τὴν Βίγλαν κυρίως), βοηθείας εἰς φοιτητάς, ἐπαγγελματικῆς ἀποκαταστάσεως κλπ. 6) Μέσω τῶν «μὴ κυβερνητικῶν» (Non-governmental) ὀργανώσεων, προγράμματα νομικῆς προστασίας, ἱατροφαρμακευτικῆς βοήθειας, μονίμου εἰσαγωγῆς ἀνικάνων εἰς Ἄσυλα ἀνιάτων, φρενοβλαβῶν (εἰς εἰδικῶς ἀνεγερθέντα ἢ διευρυνθέντα γηροκομεῖα εἰς Τήνον — διὰ ἐλληνικῆς καταγωγῆς, καὶ ἀλλαχοῦ διὰ Λευκορρώσους, Ἀρμενίους κλπ. — (πρ/τα PS καὶ UNREF).

Ὅταν, τὸ 1957, τὸ Βραβεῖον Nobel διὰ τὴν Εἰρήνην ἐδόθη εἰς τὸν Ὑπατον Ἀρμοστὴν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν διὰ τοὺς πρόσφυγας, οὗτος τὸ διέθεσεν ἐξ ὀλοκλήρου (35.000 δολλάρια) διὰ τὸ κλείσιμον τοῦ κέντρου προσφύγων Ἑλλήνων ἐκ Ρουμανίας, εἰς τὴν Τήνον, τὸ ὁποῖον καὶ κατώρθωσεν εἰς τὰς 16 Δεκεμβρίου 1957 διὰ τῆς ὀριστικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων αὐτοῦ.

Ἦδη κατὰ τὸ 1959—1960, ὀρισθὲν «διεθνὲς ἔτος προσφύγων», τόσον δὲ UNHCR ὅσον καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔθεσαν ἀπὸ κοινοῦ ὡς πρόγραμμα τὸ κλείσιμον καὶ τῶν ἄλλων «κέντρων» διὰ πρόσφυγας ἐλληνικῆς καταγωγῆς, καὶ πράγματι τὰ περισσότερα κέντρα ἔκλεισαν πλέον. Εὐχομαι μόνον νὰ μὴ θεωρηθῆ ἤχησαν τὸ ζήτημα, διότι, κατ' ἐμέ, τὸ κλείσιμον τῶν κέντρων ἀποτελεῖ θεβαίως μίαν θεαματικὴν χειρονομίαν, πλὴν ὅμως ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν εἶμαι θεβαία, ὅτι ὅλοι οἱ πρόσφυγες αὐτῶν πράγματι ἀπεκατεστάθησαν καταλλήλως καὶ ὀριστικῶς, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ ἐκτὸς κέντρων εὐρεθέντες πρόσφυγες ἔχουν συχνὰ τὴν ἰδίαν ἢ καὶ μεγαλυτέραν ἀνάγκην βοηθείας ἀπὸ τοὺς εἰς τὰ κέντρα διαβιοῦντας καὶ ἐπὶ πλέον ἔδειξαν κάποιον θάρρος καὶ δυναμικότητα, προσπαθήσαντες νὰ ζήσουν μόνοι καὶ διὰ τῶν ἰδίων τῶν μέσων.

3) Τὸ USEP (United States Escapees Programme), ἦτοι τὸ Πρόγραμμα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν διὰ τοὺς Φυγάδας, ἀσχολούμενον μὲ πολὺ περιορισμένον ἀριθμὸν προσφύγων (ἀλλοδαπῶν κυρίως), ἀλλὰ διαθέτον μεγάλα χρηματικὰ ποσά, συνέβαλλεν ἀποτελεσματικώτατα ἐπὶ ἔτη εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ συσσιτίου καὶ τῶν ἐν γένει ὄρων διαβιώσεως τῶν προσφύγων αὐτῶν (διὰ κτιριακῶν ἐπισκευῶν, μεταρρυθμίσεων ἢ καὶ ἀνοικοδομήσεως νέων κτιρίων, τῆς θερμάνσεως, τοῦ ψεκασμοῦ τῶν κέντρων, τῆς προμηθείας ἀτομικῶν εἰδῶν, εἰδῶν ἱματισμοῦ καὶ ὑποδύσεως κλπ.), τὴν ἐπαγγελματικὴν ἀπασχόλησιν καὶ ψυχαγωγίαν τῶν εὐρισκομένων εἰς τὰ «στρατόπεδα», τὴν τεχνικὴν ἐπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσίν των καὶ τὴν παρ' αὐτῶν ἐκμάθησιν ξένων γλωσσῶν (ὄλων αὐτῶν ἐν ὄψει τῆς μεταναστευσεῶς των) καί, τέλος, κατέβαλε μεγάλα κονδύλια διὰ τὴν μετανάστευσιν καὶ ὀριστικὴν ἀποκατάστασιν τῶν προσφύγων τῶν ὑπαγομένων εἰς τὸ Πρόγραμμα αὐτό.

4) Ἡ ICEM (Διακυβερνητικὴ Ἐπιτροπὴ Μεταναστεύσεως ἐξ Εὐρώπης), ἡ ὁποία καίτοι ἀσχολουμένη μὲ δόλοκληρον τὸν πληθυσμὸν (πρόσφυγας καὶ μὴ), κάμνει ὅ,τι τῆς εἶναι δυνατόν διὰ νὰ προωθήσῃ τὴν μετανάστευσιν προσφύγων.

5) Ἐκτὸς τῶν μεγάλων αὐτῶν διεθνῶν ἢ κυβερνητικῶν Ὄργανισμῶν, — ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλωστε, κατὰ τὸν ὀργανισμὸν των, δὲ UNHCR καὶ τὸ USEP δὲν ἐκτελοῦν οἱ ἴδιοι τὰ παρ' αὐτῶν χρηματοδοτούμενα προγράμματα, — ὑπάρχουν καὶ

Άλλαι διεθνείς ή εθνικαι ιδιωτικαι οργανώσεις, αι οποται πράγματι είναι πολύτιμοι διά τούς πρόσφυγας. Αι κυριώτεραι έξ αυτών είναι :

α) **Η Έλληνική «Επιτροπή Βοηθείας Προσφύγων εν Ελλάδι»,** ή οποια ειργάσθη από τοῦ 1951 μέχρι τοῦ 1959, όποτε και διελύθη λόγω υπερμέτρου περικοπής τής πρὸς αὐτήν κρατικῆς ἐπιχορηγήσεως πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν διοικητικῶν τῆς δαπανῶν.

β) **Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἑκκλησιῶν (WCC),** τὸ όποϊον όχι μόνον ἐξετέλεσε και αὐτὸ διάφορα προγράμματα πού τοῦ ἀνετέθησαν, ἀλλὰ και ἐξεύρε πόρους διὰ συμπληρωματικὴν βοήθειαν εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις, ἰδίως δὲ κατώρθωσε νὰ ἐξεύρη ἀτομικὰς προσκλήσεις διὰ μετανάστευσιν προσφύγων μὴ ἔχόντων προσόντα και ἐλπίδας διὰ τὴν συνήθη ὁμαδικὴν μετανάστευσιν. Μετὰ τὴν ἐξάφάνισιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιτροπῆς Βοηθείας προσφύγων, (ΕΒΠΕ), τὸ WCC παραμένει ὁ κύριος φορεὺς τῆς μὴ κρατικῆς βοηθείας εἰς τούς ἐν Ἑλλάδι πρόσφυγας.

γ) **Τὸ ἐν Ἑλλάδι Τμήμα τῆς Διεθνοῦς Κοινωνικῆς Ὑπηρεσίας (ISS),** τὸ όποϊον, παραλλήλως πρὸς τὸ κύριον ἔργον τοῦ τῆς κοινωνικῆς βοηθείας εἰς περιπτώσεις όπου διάφοροι χῶροι παίζουσι ρόλον, ἐκτελεῖ και αὐτὸ προγράμματα ὑπὲρ τῶν προσφύγων ἐν Ἑλλάδι, τὰ όποια τοῦ ἐμπιστεύονται οἱ προαναφερθέντες διεθνείς Ὄργανισμοὶ κλπ.

δ) Διὰ τούς ἐλαχίστους καθολικοὺς πρόσφυγας ἐν Ἑλλάδι, ὑπάρχει ἡ Ὄργάνωσις Catholic Welfare και

ε) Διὰ τούς ἐπίσης ὀλίγους Ἰσραηλίτας ἢ Ἑβραίους πρόσφυγας ἐν Ἑλλάδι λειτουργεῖ ἡ Ὄργάνωσις HIAS.

Ἐκτός ἀπὸ τὰς δύο τελευταίας Ὄργανώσεις, αι οποται βοηθοῦν ἀποκλειστικῶς ὁμοθρήσκους των, ἢ τῶς ΕΒΠΕ, τὸ WCC και τὸ ISS προσπαθοῦν πάντοτε νὰ βοηθήσουσι ὅλους ἀνεξικρέτως τούς πρόσφυγας, ἀσχέτως νομικῆς θέσεώς των, θρησκείας, κατηγορίας κλπ. Ἐπειδὴ ὁμως τὰ ἰδικὰ των μέσα ὀλικῆς βοήθειας εἶναι μικρὰ ἢ ἀνῦπάρκτα, τὰ κεφάλαια δὲ τὰ όποια χρησιμοποιοῦσι διὰ βοήθειαν προέρχονται συνήθως ἀπὸ τὰς μεγάλας προαναφερθείσας Ὄργανώσεις και Ὄργανισμούς, οἱ όποιοι ὠρισμένας μόνον κατηγορίας προσφύγων ἀναγνωρίζουσι ὡς τοιοῦτους, μοιραίως τὰ προγράμματα τὰ όποια ἐκτελοῦσι διὰ λογαριασμὸν τῶν Ὄργανισμῶν αὐτῶν περιορίζονται εἰς αὐτούς και μόνον τούς πρόσφυγας.

Ἐν τούτοις, χάρις εἰς τὰς ἰδιωτικὰς αὐτὰς Ὄργανώσεις, πολῦτιμος βοήθεια διωχετεύθη εἰς τούς ἐν Ἑλλάδι πρόσφυγας πάσης κατηγορίας (και κυρίως εἰς τούς ἀποκλειομένους ἄλλης διεθνοῦς βοηθείας), ὑπὸ τῶν ἐξῆς ἄλλοδαπῶν «μὴ κυβερνητικῶν» ὀργανώσεων :

1) τῆς **Ἑλβετικῆς Βοηθείας πρὸς τὸ Ἐξωτερικὸν (Aide Suisse à l'Étranger),** ἡ οποια ἐβοήθησε κυρίως με δάνεια ἐπαγγελματικῆς ἀποκαταστάσεως,

2) τῆς **Ἑλβετικῆς Ἐργατικῆς Βοηθείας (Entr'aide ouvrière Suisse),** ἡ οποια ἐχρηματοδότησε τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ὕδραγωγείου τῆς Πέδικας (μαζὺ με τούς ὑπ' ἀριθ. 3, 5, 6 κατωτέρω),

3) τῆς **Ἐπιτροπῆς Ὁξφόρδης διὰ τούς λιμῶντοντας (Oxford Committee for Famine Relief),**

4) τῆς Ἀμερικανικῆς Ὄργανώσεως C.A.R.E.,

5) τοῦ Ἰδρύματος Ford,

6) διαφόρων ξένων Ἐκκλησιῶν, μέσῳ τοῦ WCC.

7) τῆς **International Rescue Committee** (Διεθνoῦς Ἐπιτροπῆς Διασώσεως), ἡ ὁποία ἐπὶ ἔτη ἐφιλοξένησεν, ἐπὶ τρίμηνον κατ' ἔτος, προσφυγόπαιδας πάσης κατηγορίας εἰς τὸ Πρεβαντόριον τοῦ Adelhoden εἰς Ἑλβετίαν.

8) εἰδικῆς Ἑλβετικῆς Ὄργανώσεως διὰ τοὺς Ἀρμενίους κλπ. κλπ.

Ἐν κατακλείδι, τρεῖς λύσεις ὑπάρχουν διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι πρόσφυγας, ὡς καὶ διὰ τοὺς πρόσφυγας ὁπουδήποτε ἄλλωστε :

α) Ὁ ἐπαναπατρισμός. Εἰς τὴν πραγματικότητα εἶναι σχεδὸν ἀνύπαρκτος ὡς λύσις, καθ' ὅσον ὅλος ἐξαίρετικαί εἶναι αἱ περιπτώσεις προσφύγων οἱ ὁποῖοι νὰ τὸν ἐπιθυμοῦν ἢ ἔστω καὶ νὰ τὸν δέχονται. Τὸ ἴδιον δὲ φαινόμενον παρατηρεῖται πλέον εἰς ὅλους τοὺς ἐν Εὐρώπῃ τουλάχιστον καὶ εἰς ἀρκετοὺς ἐκ τῶν ἐκτὸς Εὐρώπης πρόσφυγας.

β) Ἡ μετανάστευσις. Εἶναι ἴσως ἡ μόνη λύσις διὰ τοὺς ἀλλοδαποὺς πρόσφυγας, ἡ ἀπορρόφησις τῶν ὁποίων εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἀπίθανος, συχὰ δὲ καὶ ἀνεπιθύμητος (λόγῳ διαφοράς γλώσσης, προελεύσεως ἐκ χωρῶν ὡς ἡ Ἀλβανία καὶ ἰδίως Βουλγαρία, μὲ τὰς ὁποίας ἐκ παραδόσεως δὲν ὑπάρχουν καλὰί σχέσεις γειτονίας, καὶ τῆς δυσχεροῦς οικονομικῆς καταστάσεως ἐδῶ), ἐκ τῶν πλέον ἐπιθυμητῶν δὲ καὶ διὰ τοὺς περισσοτέρους τῶν Ἑλληνικῆς καταγωγῆς προσφύγων (ἡ οικονομικὴ ἀπορρόφησις τῶν ὁποίων ἐδῶ εἶναι πάντως δύσκολος). Προσπάθειαι πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν καταβάλλονται πάντοτε, ἀλλὰ διαρκῶς μειοῦνται αἱ ἐλπίδες μεταναστεύσεως διὰ τοὺς ἐναπομένοντας, ἐπὶ ἔτη ἤδη, εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι τὰ διάφορα Κράτη εισδοχῆς ἔχουν ἤδη πάρει τὴν «ἀφρόκρεμα» ἐξ αὐτῶν καὶ δὲν θεωροῦν πλέον τοὺς ὑπολοίπους ὡς «καλοὺς καὶ ἐπιθυμητοὺς μετανάστες».

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρέπει νὰ ἐξαρθῇ τὸ πνεῦμα ἀνθρωπίνης καὶ κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης τὸ ὁποῖον ἔδειξαν ἡ Δανία, ἡ Ἑλβετία, ἡ Νορβηγία καὶ ἡ Σουηδία, αἱ ὁποῖαι ἐδέχθησαν ὀλοκλήρους οἰκογενείας ἢ ἄτομα φυματικά, ψυχικῶς ἢ σωματικῶς ἀσθενῆ κλπ., ἀνίκανα πρὸς μετανάστευσιν ἄλλοῦ. Δυστυχῶς, ἐπειδὴ καὶ αὐτῶν τῶν ἀτόμων τὰ ἔξοδα μεταφορᾶς καταβάλλει τελευταίως τὸ USEP, κατανατᾷ πλέον καὶ αὐτὴ ἡ τόσον γενναῖος χειρονομία τῶν Κρατῶν αὐτῶν νὰ δύνανται νὰ ἀξιοποιηθῇ, διαρκῶς περισσότερο, ὑπὸ μόνον τῶν προσφύγων τῶν ὑπαγομένων εἰς τὸ Πρόγραμμα USEP.

γ) Ἡ ἐπὶ τόπου (δηλ. εἰς τὴν Ἑλλάδα) ἀπορρόφησις. Εἶναι ἀρκετὰ δυσχερῆς (λόγῳ τῶν οικονομικῶν συνθηκῶν τοῦ τόπου), πλὴν ὁμως καὶ ἡ κατ' ἀνάγκην πλέον ἐφικτὴ λύσις. Διὰ νὰ συντελεσθῇ ὑπὸ τοὺς καλυτέρους δυνατὸν ὁρους, πρέπει νὰ αὐξηθῇ ἢ ἔσωθεν ἀλλὰ καὶ κυρίως ἢ ἔξωθεν μὴ κυβερνητικὴ βοήθεια πρὸς ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς πρόσφυγας, καὶ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι, ὡς ἐξηγήσαμεν, εἶναι «κοινωνικῶς καὶ πραγματικῶς» ἔστω καὶ ἂν μὴ «νομικῶς» πρόσφυγες, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀποκλείονται τῆς ὀργανωμένης Κυβερνητικῆς προστασίας, χωρὶς νὰ παύσουν νὰ ἀποτελοῦν ἕνα ὄξυ καὶ δυσχερὲς πρόβλημα ἀνθρωπίνης δυστυχίας.